

TEMA Barn & Böcker

Malmö stadsbibliotek mår bättre

Chalmers satsar på OA-kultur

MAN TYCKER OM att läsa i ett lugnt rum. Där ingen pratar. Där det är lite tyst. Som i biblioteket...

Rykande färsk är Svensk Biblioteks-förenings rapport "Barn berättar – en studie av 10-åringarnas syn på läsning och bibliotek." Rapporten, skriven av Åse Hede-mark verksam vid institutionen för ABM vid Uppsala universitet, bygger på intervjuer med ett hundratal barn i 10-årsåldern som analyserats och problematiserats – också mot bakgrund av tidigare forskning.

Studiens frågeställningar har bl a varit, utöver att ta reda på barns behov av berättelser och läsning, att ringa in bibliotekets roll: Vilken betydelse har bibliotek och olika typer av lässtimulerande verksamhet för barns intresse för berättelser och läsning och hur kan biblioteken bli bättre på att stödja barns läsutveckling?

I sann Lena Lundgren-anda har man här verkligen frågat barnen och det är deras perspektiv som har anammats (läs intervjun med Lena L i detta nummer).

Det är både uppmuntrande och tankeväckande läsning. Uppmuntrande för att de barn som intervjuats överlag förknippar biblioteket med positiva upplevelser – det är ju mer än vad man kan säga om många andra institutioner. De beskrivande adjektiven som används är "roligt", "spännande", "mysigt"... Tankeväckande läsning – inte minst i perspektiv på den interna debatt som förs om bibliotekets roll – för att nästan alla associerar biblioteket med böcker även om några också nämner sådant som filmer, datorer, dataspel... Barnen har en ganska traditionell syn på biblioteket. Det de gör där, enligt egen utsägo, är till övervägande delen att läsa och låna böcker. Men inte bara: de beskriver också att de umgås, lyssnar på ljudböcker, ser på teater, spelar dataspel eller använder de "jukeboxar" som många bibliotek har. Och de aktiviteter kring läsning och böcker som biblio-

teken har, framkommer det i rapportens analys, har betydelse – mindre för de som redan läser mycket men desto mer för "lagomläsarna". De barn som deltagit i lässtimulerande aktiviteter i bibliotekets regi såsom bokprat eller i bokklubb

uppgår att de på grund av dessa blivit mer intresserade av att läsa. Författarbesök är uppskattade och också något som efterfrågas, liksom önskan om att få böckernas berättelser gestaltade eller att de levandegörs.

För när man frågar barnen får man också bra synpunkter på hur bibliotekens barnverksamhet kan förbättras: fler skulle vilja kunna påverka bokinköpen i större utsträckning, man har synpunkter på hyllplaceringar, uttrycker missnöje över att det finns för få exemplar av populära titlar och att inköpen av nyutkomna böcker dröjer för länge. Vikten av en "mysig" miljö betonas, man vill att biblioteket ska vara öppet oftare och att det borde finnas mera personal – listan kan göras längre.

Studien "Barn berättar" är på drygt femtio sidor men rymmer mera stoff än som här tas upp. Väldigt intressant är t ex rapportens delar om läsningens komplexitet – barn läser av olika anledningar – och där skolans och bibliotekens olika roller diskuteras. Rapporten visar att biblioteken har en viktig, för att inte säga unik, funktion att fylla som komplement till skolans läsundervisning – ofta uppifrånstyrd och mer kvantitativt inriktad.

Flera av de aspekter som lyfts i rapporten går på olika sätt igen i intervjuerna kring barn och böcker som vi har i detta nummer: vikten av biblioteket som en plats utan krav, läsningens betydelse för barns intellektuella utveckling, biblioteket som en frizon.

HENRIETTE ZORN

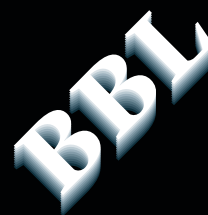
Rapporten går att ladda ned som pdf-fil på www.biblioteksforeningen.org

Ur innehållet:

- 4** Tema Barn & Böcker. Björn Skoog/Mårten Blom
- 20** Statsbidraget få känner till. Åsa Ekström
- 28** Chalmers offensiv för Open Access. MarieLouise Samuelsson
- 31** Nya turer kring nationell katalog. Henriette Zorn
- 33** Intervju med Lena Lundgren. Henriette Zorn

AVDELNINGAR

- 36** Debatt
- 37** Kommentar
- 38** Månadens uppsats
- 39** Krönika
- 40** Utblick
- 41** Recensioner
- 46** Besserwisser
- 47** Föreningsnytt
- 50** Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergs-
viadukten 70 eller Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteks-förenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår
BBL i medlemsavgiften, 350:- för
enskild medlem (heltidsstuderande
och pensionärer 175:-). Övriga beta-
lar 500:- (Sverige), utanför Sverige,
600:-

Ansvarig utgivare Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
h2@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten
att korta och redigera manus. För
obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteks-förening är en ideell
förening med uppgift att främja svenskt
biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens
verksamhet, åsikter och ställnings-
tagande men har också till uppgift att
väcka egen debatt genom att ge utrymme
åt andra åsiktsyttringar.
Tidningen har en fri och självständig roll
och bedrivs med tryckfrihetsförordningen
som grund.

Denna tidning gick i
tryck den 28 mars.

Den här tidskriften är
TS-kontrollerad.

Grattis Norge

– nu är ni vinnare även inom bibliotek!

Teknikhuset och Bibliotekenes IT-senter (Bibits) erbjuder nu CS Library även i Norge.

Bibits, som utvecklar och säljer bibliotekssystemet Mikromarc, har 250 folkbibliotek och 1400 special-, forsknings- och skolbibliotek som kunder i Norge. Dessa erbjuds nu CS Library som ny webblösning.

"Vi är mycket nöjda över att kunna erbjuda CS Library till våra kunder. Vi har efter noggrann utvärdering kommit fram till att CS Library är den modernaste och mest flexibla lösning som finns tillgänglig på marknaden just nu", säger Kjetil Hillestad, Administrativ direktör på Bibits.

CS Library står för Öppenhet, Valfrihet, Samverkan och Tillgänglighet!

För mer information, kontakta gärna
Kjetil Hillestad, Administrativ direktör på Bibits, tel: +47 9 226 3056

Eller

Rey Langels, VD för Teknikhuset AB, tel: + 46 70 568 42 01
epost: rey.langels@teknikhuset.se så får du veta mer!

www.teknikhuset.se

Böcker för de minsta – en branschfråga av största vikt

Tema: Barn och böcker

Läsvanor grundas tidigt och forskning pekar tydligt på positiva effekter för läsande barn. Målgruppen blir också allt viktigare för förlagsbranschen. Samtidigt visar rapporter att läsandet minskar. Hur mår egentligen den svenska barnboken år 2011? Biblioteksbladet har talat med några av Sveriges ledande experter.

AV BJÖRN SKOOG & MÅRTEN BLOM

MARS 2011. På Svenska Barnboksinstitutet (SBI) råder febril aktivitet. Vårtecknen är få i ett bisterkallt Sverige, men ett sällsynt sådant är institutets årliga Bokprovning. Rapporten är en fullständig genomgång av all barn- och ungdomslitteratur som utkommit i landet under föregående år.

– Vi på Svenska Barnboksinstitutet främjar barnlitteratur i Sverige genom exempelvis föreläsningar, genom vår tidskrift Barnboken och Bokprovningen, berättar Marta Hedener Hagman, en av de ansvariga för årets Bokprovning.

Den årliga studien är den mest omfattande i sitt slag och innehåller många av svaren på hur den svenska barnboksutgivningen egentligen ser ut.

– Mellan tummen och pekfingret utkommer det cirka 1 500–2 000 böcker per år. Det omfattar även återutgivning, och år 2009 var det exempelvis 1 489 förstaupplagor, säger Marta Hedener Hagman.

Av dessa var 584 stycken svenska originaltitlar, medan 905 översattes från andra språk. Normalt är fördelningen 60–40, med fördel för de utländska. Marta Hedener Hagman tillägger att en överväldigande majoritet, 62 procent, översattes från engelska. Främst är det USA och Storbritannien som vi hämtar vår importerade barnlitteratur ifrån.

– Vi delar upp böckerna i fyra huvudkategorier. Dels har vi kapitelböcker, som riktar sig mot lågstadiet, dels har vi mellanåldersböcker som riktar sig mot slukaråldern 10–13 år. Nästa steg är ungdomsboken men det är böckerna för de yngsta, bilderböckerna, som är den största gruppen, säger Marta Hedener Hagman.

År 2009 gavs det ut 508 bilderböcker och näst största kategori var mellanåldersböckerna, med 227 titlar. Men bland böckerna för de yngsta, utgörs ett stort antal av enkla pekböcker som säljs på exempelvis stormarknader, så siffrorna bör tas med en nypa salt.

Barnboksinstitutets enträgna arbete ger inte bara unik kännedom om varje års utgivning. Få torde vara lika insatta i förändringar över tid. Varje år tittar man lite extra på några specifika fokusområden, och under föregående år har man konstaterat en förändring av normer i barnbokens värld.

– Vi har kunnat se att antalet böcker som skildrar barn med icke-västeuropeiskt utseende, har blivit fler. Bockerna speglar samhället bättre, särskilt bilderböckerna. Men även skildringar av barn och vuxna som

lever i andra konstellationer än den klassiska kärnfamiljen har ökat.

Vidare har allvarliga ämnen under den senaste tiden sökt sig allt längre ner i ålderrarna. Även deckarvågen, som översköljer vuxenlitteraturen år efter år, har sipprat ner till de yngre. Marta Hedener Hagman berättar om de vanligaste uppläggen i böckerna för respektive ålder:

– När det gäller bilderböcker är det svårt att säga. De spretar väldigt mycket. Tar man utgivningen i stort, då är det vanligaste att det handlar om ett förmänskligt djur. Men så är det inte om man ser till den svenska utgivningen. Då handlar det oftare om barns vardagsliv.

I kapitelböckerna löser ofta två eller fler barn ett mysterium eller råkar ut för ett äventyr, och mellanåldersböckerna domineras av det genretypiska: hästböcker, fantasy eller deckare.

– Även spöken, monster och vampyrer har varit väldigt populära under senare år, och bland mellanålders titlarna handlar det ofta om en ung person som över- ➔

– Vi har kunnat se att antalet böcker som skildrar barn med icke-västeuropeiskt utseende, har blivit fler. Bockerna speglar samhället bättre, särskilt bilderböckerna, säger Marta Hedener Hagman på Svenska Barnboksinstitutet.

”

Starka karaktärer som Nalle Puh gör ånyo entré, men han är oftast inte ensam. Med sig har han inte bara nya boktitlar utan även leksaker, filmer, spel och kläder.

→ vinner en svårighet av något slag, säger Marta Hedener Hagman.

Slår mynt av karaktärer. Något man även kunnat se i Bokprovningsen är hur gamla hjältar återvänder. Starka karaktärer som Nalle Puh gör ånyo entré, men han är oftast inte ensam. Med sig har han inte bara nya boktitlar utan även leksaker, filmer, spel och kläder. Marta Hedener Hagman tycker sig se ett ökat intresse från förlagens sida för att bygga upp en hel industri kring de starka karaktärerna.

Detta kan till viss del bekräftas av Ann Sköld Nilsson. Hon är förlagschef på Rabén & Sjögren och publicistisk chef för åldersgruppen 0–6 år. Hennes förlag är ett av de ledande i Sverige när det gäller utgivningen av barnlitteratur, och hon kan känna igen satsningen på starka kort som det går att bygga kring.

–Ja, det kan jag hålla med om. Vi började med merchandising eller non books, som vi kallar det, för fem år sedan. Det finns en stark efterfrågan på de karaktärer vi arbetar med. Man tycker om att köpa spel och pussel med Pippi eller spöket Laban när man läst böckerna. Det är en ganska naturlig reaktion, menar Ann Sköld Nilsson.

Frågan man kan ställa sig, mitt bland alla kringprodukter, är vad styrkan med detta är ur konstnärlig synvinkel.

–Om det är en karaktär med bra egenskaper som barnen tycker om, återkommer till och leker med på olika sätt, skapar det en trygghet. Tycker barnen om det, kan det inte vara dåligt. För upphovsmannen är det såklart kul att se sina karaktärer användas, så länge det görs på ett bra sätt. Vi tycker det är väldigt viktigt att blanda in upphovsmännen och ge kringprodukterna samma kvalitet som böckerna.

Samtidigt menar Ann Sköld Nilsson att möjligheterna till att på sikt utveckla kringprodukter inte är avgörande för vilka författare och illustratörer som man väljer att knyta till sig.

–Det påverkar inte vårt val att publicera. En del bilderböcker har karaktärer som blir populära och därmed kan utvecklas på sikt men de flesta vi väljer att ge ut är helt enkelt riktigt bra bilderböcker och publiceras bara därför. I det avseendet har inte utgivningen förändrats så mycket.

Istället berättar hon att man från förlagets sida också tar in intryck från hela branschledningen för att få en bild av vad barnfamiljerna efterfrågar och vilka trender som fluktuerar.

–Vi har en strategi kring vår utgivning, både för nyheter och backlist, men måste ändå hela tiden ha örat mot marken – lyssna till upphovsmän, läsare, trendspanare och återförsäljare. Man snappar upp saker på oväntade ställen som kan vara bra att ha med sig i kommande utgivningsbeslut, berättar Ann Sköld Nilsson.

Framtidens barnbok. Många pekar på att barnböcker blivit allt mer av en färskvara. Bara ett år efter att en bok har utkommit kan den vara svår att hitta i handeln.

–Jag tycker att det är tråkigt att det har

Idag vet vi, genom modern hjärnforskning, att läsande barn bland annat utvecklar en särskild typ av hjärnkopplingar. Maria Nikolajeva understryker den oerhörda vikten av läsning för att främja intellektuell utveckling.

blivit så. Det har med handeln att göra, och att barnböcker har följt det som händer med utgivningen på vuxensidan. Det ska vara nyheter hela tiden. Det finns inte plats i butikerna för det som inte längre är hett och efterfrågat, berättar Ann Sköld Nilsson.

Den framtid som en förläggare alltid försöker sja om, tror hon kommer att innebära ett större samspel mellan digitala medier och tryckta böcker. Spel och annat ser hon inte som ett hot, utan snarare som ett komplement.

–Blickar man framåt några år är jag övertygad om att digitala barnböcker kommer att vara stort. Men jag är ändå övertygad om att pappersböckerna kommer att leva kvar under många år framöver. Berättelserna presenteras bara i flera olika format.

Ann Sköld Nilsson understryker att rätt och tillgänglig teknik krävs för att det digitala ska slå bland barn men vi är snart där med Ipads i billigare versioner. Men för barnet är det också mycket viktigt att vara nära mamma och pappa, få ha deras fulla närvaro i en lässtund. Där kanske inte en Ipad eller andra tekniska plattformar kan ersätta känslan med pappersboken.

Under den enkla ytan. I det offentliga samtalet kring barnlitteratur idag verkar det råda en konsensus kring läsningens positiva effekter för barn. Sveriges mest framstående forskare i ämnet barn- och ungdomslitteratur, Maria Nikolajeva, har vridit och vänt på frågorna i 30 år. Några av hennes ståndpunkter kan vara nyttiga tankeställare för alla dem som ibland obetänksamt uttalar sig om barns läsning.

–En lite lustig sak är att ingen egentligen kan definiera på ett bra sätt vad barnlitteratur är, säger Maria Nikolajeva.

En sak är hon dock säker på.

–Barnlitteratur handlar om maktförhållande mellan barn och vuxna, något som dessvärre präglas av ojämlika positioner.

Hon menar vidare att barnlitteraturen skrivs av vuxna, väljs av vuxna och förmedlas av vuxna från ett vuxenperspektiv. Något som kan ses som självklart, men som också innebär en stor makt.

–Det går att förtrycka barn med litteratur, exempelvis genom att bekräfta för barnet →

”

Det går att förtrycka barn med litteratur, exempelvis genom att bekräfta för barnet att det aldrig kan få makt. Men man kan också dela med sig av makten till barnet, låta någon åka till ett magiskt land där barnet plötsligt blir starkt.

InfoPLATTA

- en interaktiv skylt -

WAGNER Form AB erbjuder infoplattor med pekskärm, som kan visa inspirerande tema, e-böcker, databaser, bilder, boktips och skylttexter - på hyllgaveln.

Internetåtkomst till utvalda länkar, katalog, vägvisning mm gör lösningen interaktiv och låntagaren aktiv.

Informationsplattan kan flyttas runt i biblioteket till den lämpligaste platsen.

Ring så berättar vi mer!

Träffa oss på **Biblioteksdagarna i Visby**
11-13 maj. Kom förbi, prata med oss eller
varför inte se vår produktdemonstration
Torsdag 12 maj kl. 14.20
Då visar vi vår infoplatta och berättar om
vårt nya infobord, se bild här till vänster.

Välkomna....
Johannes Wagner o Per Granelli

→ att det aldrig kan få makt. Men man kan också dela med sig av makten till barnet, låta någon åka till ett magiskt land där barnet plötsligt blir starkt. Att makten så småningom sinar och upphör spelar mindre roll, säger hon och kopplar sitt resonemang till litteraturteoretikern Michael Bachtins karnevalsteori.

Barnlitteraturen har sannerligen utvecklats och förklaringen, enligt Maria Nikolajeva, är vår förändrade syn på barnet.

– På 1600-talet var barn små vuxna. Därför behövdes inga särskilda böcker. Det var ytterst få barn, mycket privilegierade, som överhuvudtaget fick läsa och de läste samma saker som vuxna. Sedan upptäckte vi barn- domen och började föra in små pedagogiska pekpinnar. Med barnets århundrade kom ett nytt förtroende för vad barnet klarar, det kompetenta barnet. Litteraturen färgades av detta.

Lära för livet – genom döden. Idag vet vi, genom modern hjärnforskning, att läsande barn bland annat utvecklar en särskild typ av hjärnkopplingar. Maria Nikolajeva understryker den oerhörda vikten av läsning för att främja intellektuell utveckling. Men läsning är även ett viktigt redskap och en träningsarena för relationer mellan barnet och exempelvis vuxna, samt kamrater emellan.

– Många vuxna lovordar böcker där det är lätt för barnet att hitta personer som liknar dem själva och inbjuder till identifikation. Men jag vill starkt gå emot detta. Barn behöver möta alla sorters samhällsföreteelser i litteraturen för att förstå andra människor. Det lilla barnet tror att allt existerar för barnets skull. Målet är att sluta fokusera på sig själv, ta del av personer som tycker annorlunda, säger Maria Nikolajeva.

En hastig blick i dagens bokflod kan lätt ge intrycket att det viktigaste ämnet för barn är förmånskligade djur som lär sig att klä på sig och gå på pottan. Men det mest grundläggande ämnet är ett helt annat, enligt Maria Nikolajeva.

– Det gemensamma ämnet som återkommer inom barnlitteraturen, och som vi idag ser som det mest centrala är döden. Det visar att vi växer upp, blir vuxna och dör. Det är oundvikligt, och det enda man kan göra åt det är att försöka vara en bättre människa.

Forskningen kring barnlitteratur, inte minst genom senare års fokus på maktförhållande mellan vuxna avsändare och läsande barn, visar att vuxenvärlden i de färgglada titlarna på biblioteks- och bokhandlarhyllan har ett mycket potent maktmedel. ■

Att främja läsintresset hos barn i en tidig ålder är viktigt. I detta arbete har biblioteken en stor och viktig roll.

SIFFROR – ÅRETS BOKPROVNING

Den 8:e mars publicerades Svenska Barnboksinstitutets årliga rapport, Bokprovnings, där utgivningen av böcker för barn granskades.

- År 2010 utkom totalt 1663 barn- och ungdomsböcker i Sverige. Totalt antal svenska barn- och ungdomsböcker 2010 var 837 titlar vilket är 50,3% av den totala utgivningen (2009: 768 = 44 %).

- För första gången sedan 2003 ligger de utländska titlarna på samma nivå, eller till och med något lägre (49,7 %), som de svenska.

- Bilderböckerna ligger i topp, sett till kvantitet, både när det gäller svenska och utländska titlar. Noteras kan dock att endast svenska titlar finns representerade i områdena "poesi" samt "sångböcker".

- De svenska sångböckerna ökade med flera hundra procent, från 2 titlar under 2009, till 7 titlar under förra året.

- Antalet utländska, tecknade serier har sjunkit kraftigt i årets Bokprovnings. Årets siffra, 47 titlar, kan jämföras med 130 förra året. En förklaring till detta är, enligt Barnboksinstitutet, den minskade populariteten för japanska Manga-serier.

- När det gäller könsfördelningen bland huvudpersonerna i barn- och ungdomsböcker, råder stora skillnader mellan utländska och svenska titlar. Relativ jämlikhet råder i svenska bilderböcker, i förstautgåva, medan pojkar dominerar i de utländska. Både i svenska och utländska mellanåldersböcker i förstaupplagor dominerar flickor. Flickorna dominerar även de utländska ungdomsböckerna i förstaupplaga medan de svenska motsvarigheterna nästan har total jämlikhet.

- Mest översatta utländska språk var, som vanligt, engelska. Titlar på engelska stod för 69 % av den importerade barnlitteraturen. Näst största språk var danska, 6 %.

FOTO: BJÖRN SKOOG

GLAD PÅSK!

Ange "Glad Påsk" vid beställning så lämnar vi 10% på hela vårt sortiment i webbutiken.

www.biketjanst.se

GÄLLER T O M 30 APRIL 2011. GÅR E J A T T K O M B I N E R A M E D E V . Å T E R F Ö R S Ä L J A R R A B A T T E R !

Tel: +46 472-300 36 • info@biketjanst.se • www.biketjanst.se

Ett växande rum – *där barnet och boken möts*

FOTO: MÅRTEN BLOM

Tema: Barn och böcker

De som verkligen befinner sig ute på fältet och dagligen kommunicerar med det läsande barnet, är författarna och bibliotekarierna. Hur kan man från bibliotekets sida arbeta för att främja ett läsintresse? Hur ser författarna på sina läsare?

AV BJÖRN SKOOG & MÅRTEN BLOM

Anna Evers på Majornas stadsdelsbibliotek i Göteborg, återberättar på ett entusiasmerande sätt historien om Lille Kikärten, en berättelse om ett pyttelitet barn som måste kompensera sin litenhet med en rejäl dos intellekt och list.

VAR TYST, DU är på ett bibliotek! Den slitna frasen kan knappast vara mer malplacerad än i munnen på en ungdomsbibliotekarie på Göteborgs stadsbibliotek. En trappa ned från entréplan ligger Dynamo, en lokal som vid en första anblick liknar en ungdomsgård.

På en stor duk projiceras en Spotify-spellista och i högtalarna klingar det brittiska popbandet The Smiths "There Is A Light That Never Goes Out", som blivit en psalm för många missförstådd tonåring genom åren. I de bekväma fåtöljerna har några killar slagit sig ner för att spela några fotbollsmatcher på en av lokalens tv-spelskonsoler.

Men att biblioteket har blivit multimedialt centrum på bekostnad av det gamla traditionella bokslukandet är något som bibliotekarierna Tina Hedegård, Daniella Brummer Pind och verksamhetschefen Lotta Alverlin bestämt avfärdar.

–Ta Twilight som exempel. Man läser boken, ser fil-

men och lyssnar på musiken. Jag tror det är bibliotekens överlevnad att satsa på alla medier. Skulle tv-spel vara fult? Det är ju självklart för oss att ha mycket böcker. Vi står för boken men för alla andra medier också, säger Lotta Alverlin.

För barn- och ungdomsbibliotekarierna vid Göteborgs stadsbibliotek handlar det mycket om att kunna erbjuda ett rum där man dels får möta andra kulturuttryck, dels ges möjligheten att utöva sin egen kultur.

Göteborgs stadsbibliotek har ett uppdrag att serva staden och har i dagsläget böcker på över 50 språk. På så vis hoppas man nå ambitionen att fylla alla unga göteborgares behov, oavsett varifrån de kommer.

–För de mindre barnen föreligger ett problem som inte finns med ungdomarna. De mindre barnen har ju två väldigt korta ben och en mun som inte kan prata. Om föräldrarna är nyinvandrade är det de vuxna som inte vet vad som finns för dem. Små barn måste vi hela tiden nå genom föräldrarna, medan ungdomarna kan hitta hit själva och dessutom pratar de ofta bättre svenska än föräldrarna, säger Tina Hedegård.

Programverksamheten på Göteborgs stadsbibliotek som riktar sig till barn och ungdomar är omfattande. Det handlar om upp till 500 arrangemang om året och det kan vara alltifrån astronomikurser till boktips på ungerska. Så länge verksamheten vilar på kärnprocesserna – program, handledning och media – ser ingen av bibliotekarierna några gränser för hur mycket biblioteken kan omfatta och erbjuda.

Författarnas perspektiv. Biblioteket är inte bara en arena där böcker möter sina läsare utan också en möjlighet för författarna att träffa sin publik. För Inger Sandberg, som tillsammans med maken Lasse, skapat klassiker som *Tummen* och *Lilla Spöket Laban*, har mötet med läsarna alltid varit en viktig del av författarskapet. Med åren har det blivit många resor till olika hörn av världen.

–Jag tycker det är roligt att fånga barnen och visa att jag bryr mig om dem. Jag glömmer aldrig när vi kom till en författarträff och lärarna sa, ”här har vi en elev som vi har satt längst fram, och han är hopplös”. Men det gick jättebra och efteråt tackade jag för att alla varit så trevliga, och då sa han att ”detta är den lyckligaste dagen i mitt liv”.

Sven Nordqvist, som förmodligen är mest känd för böckerna om gubben Pettson och katten Findus, var även han i början av sin karriär ute en hel del och talade på bibliotek och mötte sin unga läsare. Men till skillnad från Inger Sandberg, var detta något som han upptäckte att han inte tyckte om.

–Det var tråkigt, hela grejen runt omkring med resor och planerande. Sedan är det svårt att prata med barn.

De uppskattade mer om jag ritade. Jag kan inte riktigt tala om mina böcker men det är lättare när det handlar om att berätta för äldre barn.

Men framgångarna uteblev inte trots detta. För en barnboksförfattare handlar det, enligt Sven Nordqvist, om att ta sig fram på den ibland krokiga väg som man måste ta för att nå sin tilltänkta målgrupp. Först handlar det om att komma igenom det filter som recensenter och föräldrar utgör.

–Jag vet faktiskt inte så mycket vad barn tycker om. Även om jag har fått mycket respons genom åren tar det tid innan man kommer underfund med det. Jag har funderat en hel del på vad som gör en barnbok bra, men har inte kommit fram till något svar. Det är väl bara något magiskt.

Men att han skulle vara strategisk och genomgående försöka komma på saker i böckerna för att flirta med de äldre läsarna som ofta väljer litteraturen åt sina barn, förnekar Sven Nordqvist.

–Det är självklart bara positivt om föräldrarna tycker om böckerna, men jag tänker inte taktiskt. Det händer dock att jag ibland, när jag kommer på en lustighet, tänker att ’det här kan bara vuxna förstå’. På en del bilder kan det finnas mekaniska saker som kan roa pappor som sysslar med verktyg då de kan känna igen sig i upptäckargubben.

När det gäller katten Findus kan Sven Nordqvist se varför han har blivit så omtyckt bland de yngre läsarna. Det handlar, enligt honom, om identifikation.

–Dels tycker de att han är rolig, att han är vild och hittar på en massa saker. Dels finns det en trygghet för Findus då han har den vuxne i bakgrunden. Att man kan vara vild och ha trygghet på samma gång – det är skönt för ett barn att tänka så.

Inte heller Inger Sandberg har någonsin tänkt på att försöka locka de vuxna till sina böcker. För hennes del har det alltid handlat om att rikta sig direkt till barnen. Faktum är att det var först efter omkring fyrtio års författarskap som hon och maken förstod att de hade en redaktör i Stockholm.

Trots det råder det ingen tvekan om att Inger Sandberg har en klar tanke om vad en bra barnbok ska innehålla för komponenter.

–Den ska vara ett redskap som utvecklar tanke, känsla, språk och fantasi. Sedan måste det alltid vara dubbla ➔

FOTO: ULAMONTAN

Bengt Pohjanen

– Min första läsupplevelse var tvåspråkig: *Prins Hatt under jorden* på svenska och *Satumaailma*, *Sagans värld* på finska. Jag hade på egen hand lärt mig att läsa på finska och i skolan lärde jag mig svenska och kastade mig över alla böcker som fanns i klassrummet. Jag vet att det var samma dag, eftersom jag antecknat med stora bokstäver att jag läst de första orden på finska i nämnda bok och att Prins Hatt bodde i byn Muonionalusta (en by vars namn betyder: under Muonio).

FOTO: CATO LEIN

Göran Hägg

–Jag hade förmånen att bli mycket högläst för som mycket liten. Men gäller det bok som jag själv stavat mig igenom, måste det antingen röra sig om Astrid Lindgrens *Mio min Mio* eller Enid Blytons *Fem söker en skatt*.

ENKÄT:

**BJÖRN SKOOG
& MÅRTEN BLOM**

Daniella Brummer Pind, Lotta Alverin och Tina Hedegård på Göteborgs stadsbibliotek tittar på när ungdomarna spelar några fotbollsmatcher på en av lokalens tv-spelskonsoler. Vid handkontrollerna sitter Waliid Osman och Hoger Farhan, båda 19 år, som tar en paus från studierna vid Hvitfeldtska gymnasiet.

Maja Lundgren

– Om man inte ska räkna lyssnarupplevelser, alltså godnattsagor (där var nog mina favoriter Frank Baums *Trollkarlen från Oz*, eller sagan *Prins hatt under jorden*) utan bara sådant jag läste själv så tror jag att det var Laura Ingalls Wilders böcker som blev min första stora litteraturupplevelse. *Lilla huset i stora skogen* och de andra i serien om en nybyggarfamilj i Amerika på 1800-talet. Jag läste dem när jag var åtta, nio år. Eftersom jag redan hade gjort mig egna bilder utifrån böckerna kunde jag inte riktigt med tv-serien "Lilla huset på prärien", som kom sen, jag tyckte att den var lite för sockrad och att de hade ändrat för mycket i handlingen. Men jag har hört att det finns barn som upptäckt bokserien på det sättet, och det är roligt för det är verkligen bra och levande böcker.

→ budskap i bilderböcker. Annars blir det tråkigt. På ytan måste det vara en saga, och sedan måste det ligga något under. Jag och Lasse gjorde en dekorativ bok om vita fjärilar som bor på ena sidan av en mur. Det var på den tiden då den där Berlinmuren stod där och aldrig försvann. För barnet handlar boken om frihet på ett allmänt plan och för den vuxne blir det något konkret.

Vit och Svart och alla de andra (1986), som boken heter, lästes av en flicka i sjunde klass som hade flytt från ett krigshärjat land. Mötet med den flickan och att få höra vad denna frihetsskildring hade betytt för henne är ett av Inger Sandbergs starkaste minnen från ett författarskap som sträcker sig över ett halvt sekel.

I en något annorlunda situation befinner sig Sanne Näsling, som nyligen debuterat med ungdomsromanen *Kapitulera omedelbart eller dö*. För henne är det en spännande period som väntar eftersom hon ännu inte vet vem hennes läsare är. Viktigt för henne i skrivprocessen har dock varit att hitta en röst som är trovärdig.

–Jag har arbetat med att skriva fram en blick, i det här fallet en 15-åring. Därför tror och hoppas jag att det finns människor i den här åldern som känner igen sig. Men jag tror inte man behöver vara 15 år för att ha den här 15-åringen i sig. Och olika 15-åringar ser så klart olika på världen. En berättelse kan inte täcka in alla i en specifik ålder. Det behövs många olika berättelser.

Det återstår att se hur Sanne Näslings debutroman kommer att tas emot av läsarna. Förutom en berättelse som fångar och fascinerar ungdomar, är presentationen och marknadsföringen av boken en viktig komponent för att nå sina läsare. Där utgör biblioteken ett viktigt skyltfönster.

Cykliska förlopp. I skapandet av ett biblioteksrum handlar det mycket om hur man väljer att presentera

böckerna. En intressant och aktuell bok kan lätt förpassas till glömska om bibliotekarierna inte lyckas få barn och ungdomar att hitta fram till den. Dessutom är vissa ämnen mer känsliga än andra.

–Vi kanske inte placerar de kontroversiella böckerna vid Pettson, Bamse och Alfons. Handlar det om ett ämne som exempelvis misshandel, låter vi biblioteksbesökarna välja denna bok mer aktivt, säger Lotta Alverlin på Göteborgs stadsbibliotek.

Vidare finns också en uttalad policy på biblioteket om vad som inte ska köpas in. Exempelvis blev det en lång diskussion om man skulle köpa in det våldsamma tv-spelet "Grand Theft Auto", vilket man sedermera inte gjorde. Men att inköparna generellt skulle värja sig mot det som kan vara stötande eller kontroversiellt är något som bibliotekarierna inte håller med om.

–Det handlar om hur problematiken behandlas. Jag läste häromdagen om en bilderbok som tog upp Auschwitz, och jag tror nog att det nog kan bli en diskussion om den. För ofta är det så att böcker som tar upp svåra ämnen också har en kvalitet, säger Tina Hedegård.

Vad som är tabubelagt och trendigt går i cykler. Det som ena året anses vara tabu, är högsta mode nästa år.

–På 1970-talet kunde man ta upp alla ämnen. Då var det mycket diskbänksrealism, och på 80-talet kom det mer sagor. Det svänger alltid, ungefär vart tionde år. Idag finns båda delarna. Sagovärlden Twilight existerar samtidigt som litteratur om ungas verklighet, säger Lotta Alverlin.

Inger Sandberg, som idag lånar många böcker av sina barnbarn, håller med. Enligt henne kan hon under de år

– Man måste bära med sig ett barnperspektiv i allt man gör, säger Åse Lugné, projektledare på Malmö stadsbibliotek.

som hon har varit verksam inte direkt se att det kommit några nya trender. Istället handlar det om ett cykliskt förlopp.

– Jag vet inte om det finns några nya teman. Nej, det enda jag kan tänka på är att jag har sett en djävulskt dålig bok om någon pedofilälg eller vad det var.

Generellt efterfrågar dock barn- och ungdomsbibliotekarierna vid Göteborgs stadsbibliotek en mer nyanserad bokflora. Alltför många barn- och ungdomsförfattare skriver idag allvarstygda romaner om problem.

– För några år sedan var det mycket alkohol och droger i böckerna. Och för två år sedan fanns det inte med. Förra året var det mycket död. Är det omöjligt att skriva lättsamt med humor, men ändå med kvalitet? frågar sig Tina Hedegård.

Lotta Alverlin menar att avsaknaden av ren nöjesläsning för de yngre gör att de hoppar över ungdomsböckerna och tar steget från barnböcker direkt in i vuxenlitteraturen.

– Man kan höra saker som att ”jag har nog med egna problem som tonåring, jag vill inte läsa om andras”.

En välmående bransch. Under de 30 år som Sven Nordqvist verkat som barnboksförfattare har han sett en välmående bransch, även om han är noga med att poängtera att han ser tillståndet utifrån sin egen synpunkt.

– Jag har alltid blivit väl mottagen och det har gått bra hela tiden. Jag har inte behövt kämpa och folk har köpt mina böcker. Sedan tycker jag att svensk barnlitteratur alltid har varit bra och ligger i framkant med banbrytande tecknare som Gunna Grähs och Eva Lindström. I

Sverige har vi inte så snälla och gulliga tecknare så som fallet ofta kan vara utomlands.

När Sven Nordqvist ser på konkurrenter i branschen gör han det med illustratörens glasögon. För det är det som han främst ser sig som, inte som författare.

– Jag tittar mycket på bilderna, och har svårt att bedöma texter överhuvudtaget. Där märks det att jag är tecknare och inte författare i första hand.

Under åren som Sven Nordqvist har arbetat med Pettson-böckerna har han upplevt en kommersialisering av karaktärerna som han är mycket kluven till. Gubben och katten har tagit steget ut ur böckerna och hamnat på alltifrån bollar till datorspel.

– Det har varit mycket vända kring detta. Men jag har vant mig mer och mer.

En del av de kringprodukter som skapats kring Pettson och Findus är sådant som Sven Nordqvist betecknar som oskyldigt. Det kan vara pussel och dockor.

– Sedan kom det här med filmerna, då hade jag inte lärt mig att noggrant läsa kontrakt. Jag borde ha skaffat mig en jurist till det. Jag tillät att det skapades merchandise men fick höra att det skulle ske i liten skala i Sverige. Vad jag inte visste var att de kunde tillverka hur mycket som helst i Tyskland, och där finns det mycket som jag har bett om att få slippa se.

Framtiden. Jakten på rätt tilltal för att nå fram till unga människor med litteratur, och att skapa ett rum där de kan möta och ta till sig böcker, är en ständigt pågående strävan. Med drömmen om en bästsäljare försöker många författare hitta sin målgrupps favoritmotiv och tonläge i språket.

På Göteborgs stadsbiblioteks välfyllda ungdomsavdelning skvallrar den stora tillströmningen om att man nått långt i sitt arbete. Men bibliotekarierna vilar inte på lagrarna och man har sin vision klar.

– Vi stänger nästa år och har stängt i ett och ett halvt år för att bygga ut. Det gör vi för att bygga möten mellan människor. Vi bygger inte ut för mer böcker, säger Lotta Alverlin.

Ett annat bibliotek som rustar för framtiden är Malmö stadsbibliotek där en omorganisation nyligen har ägt rum. De konkreta konsekvenserna av förändringarna för barn- och ungdomslitteraturen är större integration i bibliotekets arbete generellt. Barn och unga ska vara välkomna i fler delar av biblioteket, inte bara i ett barnrum. Biblioteket kommer att arbeta med två helt nya miljöer, en för åldern 9–12 och en för de mindre barnen.

– Man måste bära med sig ett barnperspektiv i allt man gör, som i vårt nuvarande temaarbete med resor eller höstens arbete med ett språktema. Det är oerhört viktigt, inte minst för barn med två språk som är en av våra stora utmaningar här i Malmö, säger Åse Lugné, projektledare på Malmö stadsbibliotek. →

VILKEN BARNBOK VAR DIN FAVORIT SOM BARN?

FOTO: SARA ARNALD

Jan Arnald

– Min första riktigt genomgripande litterära upplevelse – och i backspegeln förmodligen den som gjorde mig till författare – var John Steinbecks lilla pärla *Pärulan*. Jag var tio år och kanske egentligen lite för liten för att fullt ut greppa Steinbecks sociala budskap – men den känslomässiga kraften var desto starkare. Den enkla men otroligt effektiva och hjärtskärande historien om sociala orättvisor och rikedomens korrumpierande kraft gick rakt in i hjärtat, och jag minns att jag bara några dagar senare var i full färd med att skriva en egen, måttlöst mycket sämre version av samma bok. Men i den processen var det några saker som fastnade: skrivandets lycka och insikten i den goda berättelsens överskridande kraft. Jag får erkänna att jag inte har vågat återvända till *Pärulan*...

Barn och unga behöver en kravlös plats men där det även finns möjligheter till aktiviteter.

➔ Barn och unga behöver, enligt Åse Lugnér, en kravlös plats men där det även finns möjligheter till aktiviteter. Precis som Göteborgs stadsbibliotek har Malmös dito ett späckat schema med sagoläsningar, sångstunder och annat, för att locka alla grupper. Att få in barn och deras föräldrar på biblioteket redan i tidig ålder är en viktig fråga.

–Men barn idag har så många aktiviteter, så mycket press på sig. Vi måste också vara en plats där man bara kan få hänga, säger Åse Lugnér.

En ny roll. I Malmö stadsbiblioteks förvärvsbudget märks det att det är de yngre man satsar stort på och man väljer således att köpa in brett.

–Vi vill ha det våra läsare efterfrågar, de breda populära titlarna. Men även sätta andra, intressanta titlar intill i hyllan, berättar Åse Lugnér.

Men den stora utmaningen idag är inte att ha rätt böcker hemma. Istället handlar det om att överge den gamla tanken om biblioteksverksamheten som knuten till den fysiska platsen och istället arbeta uppsökande.

–Det gäller inte minst de grupper som inte så lätt hittar hit. Visst, vi har sagoläsning på andra

språk. Men vi måste ut mer, söka upp föreningar. Visa vad vi har att erbjuda! På sommaren har vi sedan ett år tillbaka börjat flytta ut en del verksamhet och det har fått ett enormt genomslag.

Dagens barn- och ungdomsbibliotekarie måste, enligt Åse Lugnér, släppa kravet på att vara allvetande och istället ha nya förmågor. Att finnas som ”en andra vuxen”, förmedla kultur och entusiasmera är det viktigaste. Men när sagostunden gått från att läsa innantill till att dramatisera, behövs det personal som vågar.

–Visst, man måste kunna spela ut, bjuda på sig själv. Och det är en av yrkeskårens största utmaningar!

Dock en utmaning man måste axla. För Åse Lugnér instämmer i vad samtliga företrädare för bok- och biblioteksbranschen fastslagit. Barnboken och barns läsning är nyckelfrågan för alla som arbetar med litteratur.

–Det är den allra viktigaste uppgiften vi har. Vårt uppdrag är att ge barn och unga ett språk så att de kan bli fullfjädrade medborgare i vårt land, sammanfattar Åse Lugnér. ■

INGER SANDBERG

Född: 1930
Böcker i urval (tillsammans med Lasse Sandberg): *Fåret Ullrik får medalj* (1953), *Vad Anna fick se* (1964), *Lilla spöket Laban* (1965), *Mathias och trollet* (1968), *Filurstjärnan* (1969), *Lilla Anna och långa farbror på havet* (1971), *Tummens resa* (1978) och *Lilla Anna och lilla Långa Farbror* (2008).

SVEN NORDQVIST

Född: 1946
Böcker i urval: *Agaton Öman och alfabetet* (1982), *Pannkakstårten* (1984), *Rävjakten* (1986), *Stackars Pettson* (1987), *Nasse hittar en stol* (1988), *Pettson får julbesök* (1988), *Pettsons och Findus kokbok* (2004) och *Var är min syster?* (2007). Har också medverkat som illustratör i bland annat Mamma Mu-serien.

SANNE NÄSLING

Född: 1983
Aktuell: debuterar under våren 2011 med ungdomsromanen *Kapitulera omedelbart eller dö*.
– Den handlar om vänskap och om kärlek som inte vill placeras in i ett fack utan får vara som den vill. Det är en berättelse om att upptäcka världen och att skapa sig en plats i den, säger Sanne Näsling.

VILKEN BARNBOK VAR DIN FAVORIT SOM BARN?

FOTO: ANNA-LENA AHLSTRÖM

Kajsa Ingemarsson

– *Pricken* av Margret Rey var en mycket tidig och stark läsupplevelse. Den prickiga kaninen som föds i en familj där alla andra är vita, och som blir lämnad ensam hemma när resten av familjen åker till mormor. Den slutar ju lyckligt, *Pricken* rymmer och hittar en kaninfamilj där alla är prickiga – utom en liten vit stackare, och till sist blir det stort kalas med båda familjerna. Men ändå, en beskänsla stannar kvar. Varför ställde inte *Prickens* mamma upp för honom när de skulle till den där hemska kaninrasistiska mormodern?

FOTO: EMMA ALMQVIST/KON

KG Hammar

– Mor läste alltid på kvällarna för oss barn, åtminstone är det så jag minns det. När vi var riktigt små handlade det om Elsa Beskows barnböcker, sedan minns jag mest Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige (Selma Lagerlöf), *Barnen från Frostmojället* (Laura Fitinghoff) och *Barnen i Nya Skogen* (Frederick Marryat).

Alla vi har kommit i kontakt med på Bibliotekscentrum har varit hjälpsamma och lyhörda. Samarbetet har fungerat utmärkt. Bibliotekscentrum har lyssnat på oss och tagit till sig våra synpunkter.

/Lena Kellerman, bibliotekschef

Mikromarc 3 – ett lyft för Vårgårda kommun

Att byta bibliotekssystem är något som kräver både planering och arbete. Nyligen har Vårgårda kommun konverterat till Mikromarc 3 och resultatet har inte låtit vänta på sig. Nya enkla men avancerade funktioner som är lätta att använda har förenklat arbetsvardagen och förbättrat servicen till låntagarna.

Bibliotekscentrum

Reveloräänd 7 ■ 352 36 Växiö ■ Tel 0470-532 530 ■ www.bibliotekscentrum.se

Att kalla ett ställe där man kan kocka, skapa musik och göra filmer för bibliotek, är nästan som att svära i kyrkan! Att biblioteket sedan har ett kök där det bakas och lagas mat är nästan ett helgerån! Dessutom satsar man på att nå bokhatande barn.

AV ÅSA EKSTRÖM

TioTretton

vill även locka bokhatare

TRADITIONELLA BIBLIOTEKSKRAMARE SOM tycker att böckerna är det viktigaste i biblioteket slog bakut när marknadsföringen av det nybyggda TioTretton-biblioteket i Stockholm blev känt: "Äntligen – ett bibliotek för dig som hatar böcker!", löd bla en slogan. TioTretton huserar i nyrenoverade lokaler på våning två i Kulturhuset i Stockholm. Där kan man naturligtvis låna böcker men även laga mat, göra film och radio, skapa musik, sy eller bara slappa. Verksamheten är inte planerad i detalj utan utformas tillsammans med dem som använder sig av biblioteket. På förmiddagarna tar TioTretton emot skolklasser och lite senare på eftermiddagarna är det öppet för alla mellan tio och tretton år. De sex personer som arbetar i biblioteket kallas för processamordnare och inte för bibliotekarier. Fokus ligger på fyra arbetsområden som processamordnarna arbetar inom: Digitala medier, Kropp & Knopp, Skola & Litteratur och Film & Musik. Man samarbetar även med flera bokförlag, och SVT:s Lilla Aktuellt spelas in i biblioteket.

TioTretton satsar också på att locka till sig "bokhatarna". Författaren Josefin Palmgren, som skrivit boken *Engångsligg*, jämför satsningen med Svenska kyrkan som säger att de inte är särskilt religiösa, men som ännu inte gått så långt som att marknadsföra sig som kyrkan som hatar gud.

"Jag är rädd för att det är helt idiotiskt. Det upprör mig när jag ser saker som är idiotiska. Att ge barn den här känslan av att böcker är någonting nödvändigt ont. Förr i tiden ville man inte att barn skulle läsa alls för att det skapade fantasivärldar och gav konstiga idéer", menar Josefin Palmgren på sin blogg.

När BBL:s utsände kliver in i biblioteket på plan två möter mig grundaren Katti Hoflin, chef för barn och ungdomsverksamheten i Kulturhuset. Vid skogränsen får jag börja med att ta av mig stövlarna.

– Det här biblioteket är till för flera sinnen och olika nivåer. Det blir en bättre stämning när vi är skolösa. Mer avväpnande och kanske även lite mer hemma, säger hon.

Biblioteket har varit öppet i två veckor och Katti Hoflin konstaterar att det fungerar bra. Arkitekten Ricardo Ortiz har skapat ett tidlöst och funktionellt rum som fungerar lika bra för skapande som för filosoferan-

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

de. Redan nu kan personalen konstatera att det inte enbart är, som man först befarade, innerstadsbarnen som lockas till biblioteket. Något som gläder Katti Hoflin. Hon vill framför allt locka barnen som vanligtvis inte besöker biblioteket. Böckerna är det viktigaste i biblioteket annars skulle Katti Hoflin ha öppnat fritidsgård. När hon blev chef för Rum för barn 2007 upptäckte hon att målgruppen 10–13-åringarna saknades på biblioteket. Så föddes idén om ett bibliotek för en grupp som varken vill tillhöra småbarnen eller fjortisarna. TioTretton har skapats utifrån barnens behov genom fokusgrupper som fått tycka till om hur de vill ha det på biblioteket.

– Det viktigaste var att det fanns vuxna som hade tid att lyssna, tyckte barnen. Här har vi sex anställda människor, hälften kvinnor och hälften män, som behärskar just konsten att kunna lyssna och möta barnen genom flera språk. Endast en av dem är utbildad bibliotekarie men flera av dem har djup litteratur- och biblioteks-kompetens. Men här satsar vi även på att personalen har tid och förmåga att möta barnen, konstaterar Katti Hoflin nöjt.

Även forskare på Centrum för barnkulturforskning vid Stockholms universitet har varit involverade i arbetet.

Katti Hoflin är mäktat stolt över TioTretton-biblioteket som förutom böcker även innehåller barkök, medielabb och work-shops.

–Vi har fått massor av kunskap om hur olika det är att vara barn beroende på i vilken familj man är född i. I en del familjer kan barnens högsta dröm vara att gå till simhallen med pappa medan andra kanske bara vill ha en frizon utan krav. Något som vi kan erbjuda.

Katti Hoflin menar att det är oerhört viktigt att våga prova vad ett bibliotek kan vara. Hon drar paralleller till Danmark, som hon menar har ett mer tillåtande biblioteksklimat.

– Danska kollegor säger ofta att de provar först och snackar sedan. I Sverige har vi en tendens att göra tvärtom vilket innebär att det bromsar en del kreativa processer.

Kritiken mot att biblioteket vänder sig till så kallade bokhatare viftar hon bort. Hon understryker att i dagsläget finns 4 000 böcker som vänder sig till målgruppen men man hoppas att beståndet ska landa på uppemot 8 000 titlar. Barnen som kanske inte känner sig trygga i en miljö med böcker och bokhyllor ska också få en chans att erbjudas orden. Det kritiserade köket där det exempelvis lagas kärleksmuffins är en plats där man lär sig att använda språket. Under skapandet läser man recept och talar med varandra. Något som icke är att förakta, menar Katti Hoflin. Hon berättar att hon kontaktat en stiftelse som ska finansiera ett integrationsprojekt som går ut på att med buss köra in barn från olika förorter till TioTretton. Ett bibliotek ska kunna sänka tröskeln och erbjuda språket och berättelserna till alla medborgare. Från olika håll.

–Det är viktigt ur demokrati- och jämställdhetssynpunkt att även nå alla barn som slutar att läsa och ställer sig utanför språket. Vi erbjuder berättelser på många plattformar, inte bara genom fysiska böcker. Här får barnen hjälp att göra egna berättelser genom att skapa datorspel eller film. Dessutom förvandlas barnen från konsumenter till aktörer när de får skapa själva genom egenhändigt skrivna manus.

–Å andra sidan är det lika viktigt att få delta utan att ständigt behöva prestera, konstaterar Katti Hoflin. ■

VILKEN BARNBOK VAR DIN FAVORIT SOM BARN?

FOTO: MIKAEL GUSTAVSEN

Peter Englund

–Även om jag kom från ett icke-akademiskt hem med få böcker var jag ett läsande barn, särskilt sedan min pappa tagit mig till det lokala stadsbiblioteket för att få tag på Jules Vernes *Jorden runt på 80 dagar*, som då gick som radioföljetong, och där jag i min otålighet inte ville vänta till nästa vecka för att få reda på hur det gick vid indianöverfallet.

– Mina läsvanor var ej vidare märkvärdiga rent innehållsligt. Till mina favoriter hörde sådana storheter som Ture Sventon, Agaton Sax, Biggles, Kitty och Sherlock Holmes. Den bok som dock följde med mig längst var

Nalle Puh. Jag fick den uppläst för mig när jag var liten och återvände sedan till den vid olika tidpunkter och fann då nya saker, saker som tidigare varit fördolda eller svårbegripliga för mig, inte minst den subtila humorn. Detta återvändande fortsatte faktiskt ända in i tonåren, då jag en gång läste avslutningen på Nalle Puhs hörna och förstod att det var min egen nyss förlorade barndom som beskrevs, varpå jag föll i gråt.

–Sverige är begåvat med en uppsjö bra barnboks författare, och jag avskyr att peka ut en. Men om jag nu ska göra det, och då bara på en så subjektiv basis som vad som finns och brukas mest därhemma, så skulle det vara Anna-Clara Tidholm, bara för att min 2,5-åring älskar den här serien *Knacka på, Varför då?*, etc. Och det gör jag med. Tycker mycket om hennes talangfulla och känsliga kombination av ord och bild. Den stora favoriten för tillfället är Lena Arros och Katarina Kruusvals *Godnatt alla djur*, som jag läst för min minsta dotter en 60–70 gånger. Och som vi fortsätter att läsa när hon ska sova.

Ricardo Ortiz har skapat ett tidlöst och funktionellt rum.

Några milstolpar i barnlitteraturen

1591 publiceras *Een sköön och härligh jungfrw speghel* i Sverige. Anses av en del vara den första svenska barnboken. Boken, som är en slags lärobok i hur man ska leva sitt liv, är dock en översättning från tyska.

1658 utkommer *Orbis Pictus*, skapad av Johan Amos Comenius, som var den första bilderboken som skapades för barn.

1697 kommer folksagan *Rödluvan* ut i en fransk version av Charles Perrault.

1744 ges John Newberrys *A Little Pretty Pocket-Book*. Boken anses vara starten för nöjesläsningen bland barn. Tillsammans med boken fick pojkarna en boll och flickorna en nålkudde.

1778 revolutionerar den brittiska författaren Anna Laetitia Barbauld barnboken för alltid genom att ge ut böcker med större bokstäver. Boken hette *Lessons for Children*, och utkom i fyra band.

1812 publicerades den första av bröderna Grimms sagosamlingar *Kinder- und Hausmärchen*.

1876 möter läsarna karaktären *Tom Sawyer* av Mark Twain för första gången.

1945 utkommer Astrid Lindgren med den första boken om *Pippi Långstrump*.

1997 *Harry Potter och de vises sten* av J.K. Rowling slår ner som en bomb i den litterära världen, och hyllas unisont av kritiker och läsare.

Hanna Hellquist

– Jag minns att jag älskade *Matilda* av Roald Dahl. Har läst den kanske tio gånger. Det är en fantastisk historia med underbara karaktärer, med en mycket modig och speciell liten flicka i centrum. Och ett lyckligt slut. Perfekt.

FOTO: PRIVAT

Marianne Ahrne

– En bok som drabbade mig när jag var fem-sex år var Eric Linklaters *Det blåser på månen*. När Dora och Dorinda druckit fru Häxelin's trolldryck och förvandlat sig till känguruer och hamnat i Dagobert Druvas djurpark blev jag bergtagen av deras och de andra djurens öde: speciellt av falken från Grönland och den guldglänsande puman från Brasilien och deras vilda hunger efter frihet.
– Min egen stora dröm var att bli insläppt i lejonburen på cirkus. *Det blåser på månen* är en barnbok som har allt! Ren poesi i falkens och pumans längtan, humor och spänning och den bottenlösa sorgen då puman dör i strid med den onde greve Hulahu. När min mormor läste den passagen kröp jag under köksbordet så att hon inte skulle se hur tårarna strömmade. Kanske visste hon ändå, men hon hade den goda smaken att aldrig försöka trösta mig.

FOTO: CAROLINE ANDERSSON

P. V. Supa erbjuder kompletta lösningar till bibliotek

Självbetjäningsautomater

Sorteringsanläggningar

RFID-teknik

Hybridlösningar

Konverteringsutrustning

Stöldskydd

Etiketter och förvaring

Huvudkontor

P. V. Supa Sweden AB

Jungmansgatan 16 A • 531 40 LIDKÖPING

Tel. 0510-608 00 • Fax. 0510-205 60

Försäljningsansvarig

Erling Magnusson

Mobiltel. 070-567 29 33

www.pv-sup.se • e-post: info@pv-sup.se

Stor okunskap om statsbidrag

Biblioteken går miste om pengar som kan gå till inköp av nyutgiven litteratur på något av de fem minoritetsspråken. Få känner nämligen till att även biblioteken kan få ta del av statsbidragen som förvaltningskommunerna fått för att värna minoritetsspråken.

AV ÅSA EKSTRÖM

REGERINGEN HAR beslutat att 50 miljoner kronor ska ges till de så kallade förvaltningskommunerna i landet. Statsbidraget är avsett för förvaltningsområden för minoritetsspråk, dvs där det bor många som talar något av de fem nationella minoritetsspråken – finska, samiska, romani chib, jiddisch eller meänkieli. Pengarna fördelas efter invånarantal och summan blir större till de kommuner som ingår i flera områden. Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget är de två instanser som ytterst ansvarar för uppföljning av arbetet med minoritetspolitiken. Men de så kallade förvaltningskommunerna får självständigt fördela pengar som de tilldelats.

Regeringen har också avsatt 6 miljoner kronor till kommuner som vill ansluta sig och bli förvaltningskommuner. Dessutom har regeringen ökat stödet till organisationer som företräder de nationella minoriteterna samt avsatt pengar till en revitalisering av minoritetsspråken. Landstingen i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska ska också stödja användningen av de tre minoritetsspråken. Varje år får de statsbidrag för merkostnader som uppstår med anledning av detta. Kommunerna har dock valt att organisera och arbeta med frågorna på olika sätt. I en del kommuner saknas tydliga strukturer för arbetet. I andra har man anställt samordnare som regelbundet träffar lokala företrädare för minoritetsgrupperna som man sedan arbetar tillsammans med. Det har gett goda resultat runt om i landet, visar Sametingets och Länsstyrelsens rapport. Varje år får landstingen 250 000 kronor i

statsbidrag som ska användas till organisationsöversyn och förändringar, skyltning, informationsinsatser och översättningskostnader. Det står även tydligt att stöd och rätt för etniska minoriteter inte är detsamma som ursprungsbefolkningarnas ställning. Ursprungsbefolkningar som den samiska, har en särställning, menar man från regeringshåll.

Hur används bidragen då? Svenska staten har tilldelat förvaltningskommunerna över 17 miljoner kronor till landsting och kommuner för att främja och stärka det samiska språket men endast 7 miljoner av dessa medel har använts. Bland annat har kommunerna, trots bidraget, varit fortsatt dåliga på att kunna ge service på samiska. Det står redan nu tydligt att det krävs mer arbete för att reformen ska få fullt genomslag. Fortfarande har alltså en del av de pengar som staten satsar inte kommit till användning. Integrationsminister Erik Ullenhag har förståelse för det eftersom lagen är ny, men understryker samtidigt att det är viktigt att pengarna används i år.

Statsbidraget kan bland annat användas till inköp av material på nationella minoritetsspråk. Eeva Östberg, är anställd som finsktalande informatör och projektledare i Älvkarleby kommun. Hon tror att bibliotekspersonalen i många kommuner inte vet om den här möjligheten.

– Jag har försökt informera om saken här i Uppsala län, men det finns säkert många folkbibliotek runtom i landet som inte ens vet att deras kommun hör till förvaltningsområde för finska, samiska eller meänkieli, säger Eeva Östberg, själv projektanställd med statsbidragspengar.

Antalet förvaltningskommuner för finska språket är just nu 32. Förra året använde förvaltningskommunerna bara en tredjedel av sitt statsbidrag och har fått lov att flytta över förra årets oanvända medel till årets budget. Därför har många kommuner just nu mycket pengar men ofta ganska lite kunskap om vad man skulle kunna göra med pengarna.

– Det är ju paradoxalt när så många folk-

OKUNSKAP OM MINORITETSSPRÅKEN

Fortfarande är okunskapen om landets fem minoriteter stor.

Nästan hälften av de unga i åldern 15–29 år kan inte räkna upp något av Sveriges nationella minoritetsspråk finska, samiska, romani chib, jiddisch eller meänkieli (eller tornedalsfinska som det tidigare kallades). Det visar en undersökning som Språkrådet och Sifo gjorde förra året.

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

ÅE

Förvaltningsområden för finska:

Borås, Botkyrka, Eskilstuna, Göteborg, Hallstahammar, Haninge, Hofors, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Skinnskatteberg, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Surahammar, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar och Västerås.

Förvaltningsområden för samiska:

Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Harparanda, Sorsele, Malå, Storuman, Lycksele, Vilhelmina, Umeå, Strömsund, Åre, Östersund, Berg, Härjedalen, Älvdalen och Krokom.

Förvaltningsområden för meänkieli:

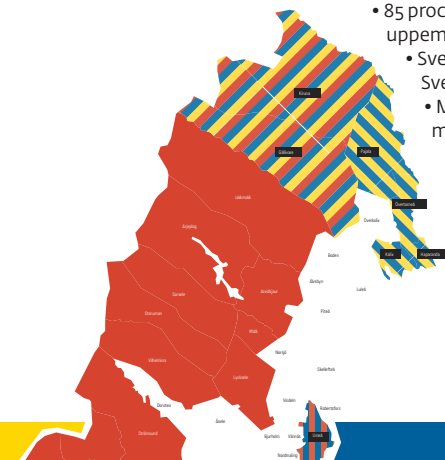
Kiruna, Gällivare, Pajala, Övertorneå, Haparanda och Kalix.

Webbplatsen för de nationella minoriteterna: www.minoritet.se
Samiskt förlag i Norge: Davvi Girji – www.davvi.no

Visste du att...

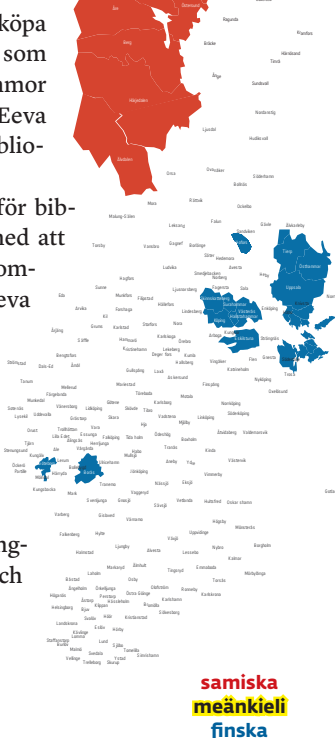
- Av de 20 000 judar som är bosatta i Sverige talas jiddisch av ca 3 000, men endast ett fåtal har det som modersmål.
- I dag finns det 50 000–100 000 romer bosatta i Sverige. Eftersom Sverige inte har etnicitet som grund för folkbokföring finns det ingen exakthet när det gäller minoriteter.
- 85 procent av de som talar samiska talar nordsamiska som har uppemot 20 000 talare i Sápmi (Sverige, Norge och Finland).
- Sverigefinnar är en finstalande nationell minoritetsgrupp i Sverige, som uppskattas till 300 000–500 000 personer.
- Man vet inte säkert hur många som talar meänkieli men man tror att det är omkring 40 000 personer.

Källa: minoritet.se och Språkrådet

bibliotek har väldigt lite pengar för att köpa nyttgivet finskt material samtidigt som så många kommuner har stora summor oanvända "finska" pengar, menar Eeva Östberg som har sin arbetsplats på biblioteket.

Det kan vara en förklaring till varför biblioteket i Älvkarleby lyckats så bra med att använda sina medel. Årligen får kommunen 750 000 kronor att fördela. Eeva Östbergs tjänst ingår i summan eftersom hon arbetar med att sprida information om projektet. Dessutom har en finskspråkig halvtidstjänst på förskolan blivit verklighet. Lagen förespråkar att man prioriterar äldre grupper och barn vilket man också har omsatt i praktiken. Satsningarna har gjorts inom äldreomsorgen och

förskolegrupper men det har även öppnats för möjligheter för biblioteken, berättar Susanna Bruhn som är finskspråkig bibliotekarie i Älvkarleby. Finskspråkiga sagostunder har lockat fler barn att komma till biblioteket. Dessutom har man kunnat köpa in fem finskspråkiga Daisyspelare och 130 nya finska böcker.

–Förra året var det fler som gnällde över att vi hade så magert utbud med äldre boktitlar. Nu kan vi skylta med nyinköpta titlar vilket har lockat tillbaka användare. Statsbidraget har inneburit skillnad, konstaterar Susanna Bruhn.

Även i övriga landet finns exempel på bibliotek som jobbar med minoritetsspråken på ett konstruktivt sätt. Den samiska kulturen synliggörs i ett samiskt rum på stadsbiblioteket i Umeå. I Norrbotten finns ofta bibliotekspersonal anställd som behärskar minoritetsspråken. Slutligen kan väl tilläggas att teckenspråk räknas som något av ett sjätte minoritetsspråk även om det officiellt inte ingår i gruppen. ■

Skanners **Skrivare** Etiketter **Lånekort**
Kvittorullar Datortillbehör **Rfid-Etiketter**
Snabbt **Tryggt** Enkelt **Fraktfritt**

www.axielldirekt.com

Ny organisation på MALMÖ STADSBIBLIOTEK

Malmö stadsbibliotek är i omvälvning. Den tidigare kaotiska situationen med utbredd missnöje, hård intern kritik och vantrivsel håller på att glida över i en period av tillförsikt och arbetsro.

AV JOHAN ERICHS

FÖRÄNDRINGSARBETET på Malmö stadsbibliotek pågår nu i en lugnare takt och kommunikationsmöjligheterna har förbättrats.

– Det har varit mycket tufft men nu är vi på god väg att genomföra den nya strategin för Malmö stadsbibliotek, menar initiativtagaren Elsebeth Tank, stadsbibliotekarie i Malmö.

Larmrapporten vintern 2010 från Malmö stadsbibliotek, där personalen i en enkät pekade på avsaknad av motivation och inflytande i verksamheten, fick verksamhetsledningen att skyndsamt revidera sin strategiplan. Genom att skjuta vissa mål på framtiden, bromsa och lägga projekt på is så genomförs idag förändringsarbetet i en lugnare takt. Särskilda dialogsamordnare har underbyggt och förstärkt diskussionsklimatet och öppnat för synpunkter och återkoppling. Dessutom har ledningsstrukturen plattats till i syfte att skapa nya strukturer och förbättra befintliga kommunikations- och beslutsvägar, undanröja otydlighet samt ge större insyn och skapa ökad delaktighet bland personalen.

Detta har skapat arbetsro och en stabilare arbetsmiljö på Malmö stadsbibliotek.

– Det är en annan stämning idag och jag tolkar det som om det finns ett större förtroende bland medarbetarna för den förändringsprocess vi håller på med, det finns en tro på framtiden igen. Det är ett annat samtalsklimat, frågorna är rakare, det finns en öppenhet och annan förståelse och jag får som person ett annat bemötande än tidigare. Det är inte så dramatiskt längre. Jag upplever en mer avslappnad stämning, säger Elsebeth Tank.

Hon började sitt uppdrag som stadsbibliotekarie i Malmö 2008. Hon satte igång en, för ett bibliotek, drastisk förändringsprocess men stötte efter ett drygt år på patrull vilket tydliggjordes i en omfattande personalenkät som redovisade misstämning och en smått kaotisk arbetssituation.

Vilken har varit den viktigaste åtgärden för att rensa luften?

FOTO: CISSI MAGNUSSON

– Den omfattande dialogprocessen där alla har varit systematiskt involverade för att ges möjlighet att säga sin mening om våra förslag och komma med egna bidrag och synpunkter. På det sättet fick vi fram alla åsikter. Jag tror att vi genom dialogprocessen har fått medarbetarna att känna att de kunnat bidra och varit en del av de processer vi har igång, säger Elsebeth Tank.

Det är tänkt att dialogprocessen ska fortsätta med syftet att skapa ramar för ett flöde av synpunkter och skapa underlag för förankring i den fortsatta förändringsprocessen.

En organisationsjustering är att de olika teamledarna för biblioteksscenen – den omfattar allt publikt arbete bortsett från det som utförs av det Digitala Biblioteket – idag rapporterar direkt till Elsebeth Tank och ingår i ledningsgruppen.

– Det skapar tydlighet och kommunikationen med respektive teams medarbetare fungerar bättre.

Ökad insyn om vad som händer ska också leda till bättre förankring och förståelse.

– En förstärkt intranätslösning och intern kommunikation genom Google Apps med tillgänglighet av alla

En organisationsjustering är att de olika teamledarna för biblioteksscenen idag rapporterar direkt till Elsebeth Tank och ingår i ledningsgruppen. Bilden från Ljusets kalender är från Internationell författarscen när biblioteket besöktes av Bob Hansson.

referat, interna bloggar och annan kommunikation, syftar till en total transparens. Vi vill ge alla möjlighet att få insyn och komma med input.

Hur har du och ledningsgruppen ställt er till kritiken om att förändringarna drivits så hårt och fort?

– Vi har absolut tagit den till oss och avbrutit vissa projekt som skjutits på framtiden – bland annat planerna på att inrätta en lounge och en bistro i biblioteket. Nu ska detta bli av först under 2014.

Bokflyttningen under 2009–2010 med transport av en kvarts miljon böcker har förmodligen tagit på krafterna. Hur har det gått?

– Omflyttningen är nästan helt klar och det har varit en stor utmaning som snart har landat.

Under slutet av 2010 startades ett treårigt kompetensutvecklingsprojekt, "Att lyfta blicken" som involverar samtliga medarbetare. I projektet ingår också andra storstadsbibliotek i Sverige och Danmark och även samarbete med fem olika forskningsinstitutioner, bland annat ABM-utbildningen vid Lunds Universitet och dess danska motsvarighet, Informationsvetenskapliga Akademiet i Köpenhamn.

– Det är en satsning för att underbygga och underlätta förändringsarbetet men ska också ses som en väg att stärka biblioteksmedarbetarnas självförtroende i förhållande till nya utmaningar. Syftet är inte att utveckla kompetens inom biblioteksuppdraget utan snarare att vidareutveckla personliga, relationsskapande och allmänna utvecklingskompetenser för att stärka identitet och integritet hos individen. Därför är jag mer bekväm med att använda begreppet kapacitetsutveckling istället för kompetensutveckling.

Känner du starkare stöd idag för förändringsprocessen bland medarbetarna?

– Det känns som om vi är på rätt väg. De svåra momenten är gjorda och nu kan vi börja skörda. Ledningen har en större samlad uppbackning idag och det finns en större förståelse för förändringsarbetet.

Mot bakgrund till vad som hänt och om vi backar bandet, vad skulle du idag ha gjort annorlunda för att redan från början få större uppbackning för förändringsprocessen och undvikit att hamna i en situation av misstroende och missnöje?

– Jag skulle ha läst av organisationen och medarbetarnas inställning bättre och undvikit att gå för fort fram. Förändringen har varit radikal men det är ju också därför, menar jag, som jag blev anlitad för uppdraget, säger Elsebeth Tank.

FOTO EMA LEVAL

– Det har varit tufft, det är bara att erkänna. Tempot har varit högt men nu har vi dragit ned på takten och det finns större förståelse bland personalen för vårt förändringsarbete, menar Elsebeth Tank, stadsbibliotekarie i Malmö.

Hon fortsätter:

– Men man måste komma ihåg att tempot också har en betydelse. Ska biblioteket fylla rollen som en spännande organisation så måste vi ha en viss dynamik och god förändringstakt. Där ställer jag stort hopp till vårt kapacitetsutvecklingsprojekt, att det ska innebära att vi blir bättre på att anpassa oss till den dynamiska och föränderliga verklighet som biblioteket idag befinner sig i, men också slår vakt om kvaliteten i nya aktiviteter.

Har turbulensen lett till några positiva externa spin off-effekter för Malmö stadsbibliotek?

– Uppmärksamheten har ökat intresset för det vi företar oss och gjort att vi fått en plattform för att delta i den nationella biblioteksdebatten.

– Även lokalt tror jag att debatten har haft betydelse, biblioteket har satts mer tydligt på kartan. Ett bevis på detta är att vår strategi "Darling Library" och dess resultat flera gånger nämns i motiveringen till utmärkelsen "Årets kulturkommun", som Malmö har tilldelats av SKTF för 2011.

Kritiken mot dig har stundtals varit massiv. Har du någon gång övervägt att hoppa av uppdraget?

– Nej, det har jag ärligt talat inte. Jag har hela tiden trott på, och är fortfarande övertygad om, att det vi håller på med är den rätta riktningen för Malmö stadsbibliotek och det ger mig tillräckligt självförtroende för att fortsätta. All kritik har inte varit verklighetsanknuten utan mer baserad på mytologi. Det ska inte avgöra om jag ska fortsätta eller inte. Dessutom har jag ett ansvar mot mina uppdragsgivare och inte minst mot mina medarbetare inom biblioteket att fullfölja projektet. Men jag är glad att jag "överlevt" för visst – ibland har det varit väldigt tufft. ■

2014 ska strategiarbetet "The Darling Library in the World" vara genomfört. Nästa utvärdering av strategiarbetet kommer att göras november 2011.

Hoppet åter bland personalen

Kajsa Franzén, facklig representant, pekade på bristande ledarskap och ihålig kommunikation i samband med den interna kritikstorm som riktades mot Malmö stadsbiblioteks ledning hösten 2009 och vintern 2010. Kritiken nådde sin kulmen i den omfattande personalenkät om arbetsförhållanden på biblioteket som offentliggjordes vintern 2010.

AV JOHAN ERICHS

– Ledningsgruppen blev skärrad av resultatet, det märktes tydligt. Det som var bra var att den tog problemen på största allvar och kom med ett justeringsförslag som var jordnära. Det är ingen som egentligen har något emot själva visionen om "The Darling Library" och strategin bakom, men folk har inte riktigt begripit den för den har varit lite "rosa moln-aktigt" formulerad. Men med organisationsförändringarna blev det mer konkret vad man ville göra och raka svar på många av de frågor som var kopplade till vårt missnöje.

Det har gjorts justeringar av organisationen. Det talas om en plattare organisation. Vad betyder den konkret?

– Teamledarna lyftes upp i ledningsgruppen och ett mellanled har försvunnit. Det har lett till kortare kommunikationsvägar och skapat det närmande vi ville ha. Jag tror att det är ett viktigt steg på rätt väg.

Strategiarbetet och slutlanseringen av "The Darling Library" skulle vara klar 2012 men målet har nu flyttas fram till 2014.

– Det är fysiska förändringar och initiativ som skjuts på framtiden och det känns bra att det är konkreta åtgärder, inte bara att ledningen statistiskt meddelar att farten ska sänkas.

Kompetensutvecklingsprogrammet "Att lyfta blicken" är ett annat initiativ som mottagits positivt.

– Det är bra, inte minst för att få med sig personalen och få den att känna sig mer delaktig. Tidigare skulle förändringarna gå så fort, vi skulle tänka nytt och inte vara så "mossiga". En del som varit vid biblioteket länge kände sig lite stötta av den inställningen. Men nu kommer alla med i kompetensutvecklingen och det ökar delaktigheten.

Malmö Stadsbibliotek har idag cirka 120 medarbetare.

Hur märker du konkret att stämningen förändrats till det bättre?

– Som facklig representant är det inte samma påtryckningar och klagomål. Det är inte så många ambulans-

"Det är ingen som egentligen har något emot själva visionen om 'The Darling Library' och strategin bakom, men folk har inte riktigt begripit den för den har varit lite 'rosa moln-aktigt' formulerad.

uttryckningar som tidigare. Nu är det ett tillstånd av hoppfull avvaktan där man ser vad organisationsförändringarna leder till, menar Kajsa Franzén.

Vad har enligt dig varit den viktigaste åtgärden för att återställa arbetsro?

– Tydligheten i åtgärds paketet med organisationsförändringar. Dessutom börjar vi nu komma i ordning fysiskt genom att den stora omöbleringen och flytten av hyllor och böcker nästan är klar.

Hur är förtroendet för verksamhetsledningen och Elsebeth Tank idag?

– Svårt att säga. Men det som uppskattas bland vårt förbunds medlemmar är att enkätkritiken togs på allvar och att det så snabbt utformades ett åtgärdsförslag, avslutar Kajsa Franzén. ■

På rätt väg

Kerstin Rur, SKTF-ombud och biblioteksassistent på Malmö stadsbibliotek var försiktigt positiv redan när ledningen aviserade organisationsförändringar efter att de starkt negativa enkätsvaren hade publicerats.

– Mina positiva intryck har förstärkts och jag tycker att vi är på rätt väg. Dialogmötena och dialoggrupperna har varit öppnande och vi har getts möjlighet att ta tag i de frågor vi tyckte var angelägna för att komma vidare.

Stämningen på arbetsplatsen är idag mycket bättre, enligt Kerstin Rur.

– Trivseln är bättre, det märks att vi som medarbetare är mer delaktiga. Det informationsglapp som fanns tidigare har täppts igen genom att de fyra teamledarna, som är knutna till den enhet vi kallar Biblioteksscenen, nu finns med i ledningsgruppen.

Sett i backspegeln ser Kerstin Rur den enkät som publicerades våren 2010 och som låg till grund för kritiken som avgörande för att styra verksamheten vid Malmö stadsbibliotek på rätt spår.

– Den togs verkligen på allvar och ledningen agerade direkt för att rätta till missförhållanden och skapa förutsättningar för en bättre intern kommunikation. Nu känns det spännande igen att jobba här, avslutar Kerstin Rur.

JOHAN ERICHS

Summon är världens första internetbaserade söktjänst som utvecklats för bibliotekens behov. Tjänsten används redan av mer än 200 bibliotek runt om i världen. Chalmers bibliotek, Göteborgs universitetsbibliotek och Bibliotek & Läranderesurser vid Högskolan i Borås har påbörjat implementeringen av Summon 2011.

SummonTM

Upptäck hela bibliotekets bestånd från ett enda gränssnitt!

Search Library

[Advanced search](#)

Fördelar:

- Summon är en ny webbaserad, google-liknande söktjänst
- Söker igenom hela bibliotekets bestånd från ett enda gränssnitt
- Snabb och smidig implementering
- Bygger på Open Source teknik

LM Informationstjänst Sverige

LM Informationstjänst är den ledande leverantören av informationstjänster i Nordeuropa. Bland våra kunder finns akademiska och vetenskapliga bibliotek, allmänna bibliotek, städer och kommuner, företag samt deras informationsavdelningar. Vi erbjuder våra kunder prenumerationsförmedling, tjänster för användning och administration av e-resurser samt tjänster för databaser och e-böcker. Våra tjänster stöder en flexibel och kostnadseffektiv anskaffning och administration av information samt en smidig användning av e-publikationer och e-resurser. LM Informationstjänst är ett finländskt familjeföretag som grundades år 1972. Vi betjänar våra kunder i mer än 20 olika länder.

www.LMinfo.se

LM
informationstjänst

Våryra!

Ystra av vårens intåg vill vi gärna sprida lite extra glädje bland landets bibliotek. Prisvärda erbjudanden på en lång rad pålitliga produkter gjorda för bibliotekens krav och behov. Här är ett axplock, fler fynd finner du på www.eurobib.com

25%
RABATT

Larry AV-väljarfack
Fristående, enkelsidigt AV-väljarfack. Välj färg på stativ, svart, vitt eller rött. Finns även som bilderbokslåda i två höjder.

Prisexempel
Larry AV-väljarfack
Art nr 4343 röd
Art nr 4341 svart
Art nr 4342 vit

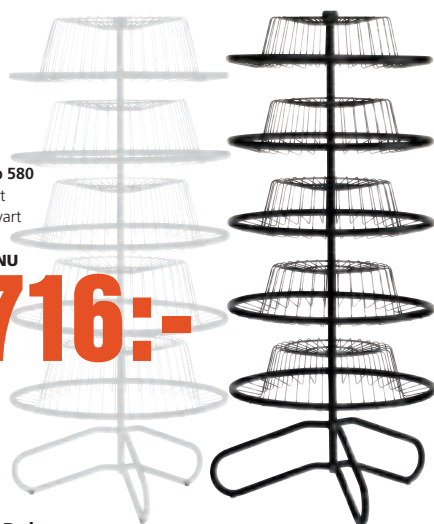
Förr 7.102,- NU

5.326,-

Prisexempel
Larry Boktopp 580
Art nr 36322 vit
Art nr 36323 svart

Förr 4.075,- NU

2.716,-

Larry Boktopp

Klassisk boktopp med modernt, kraftfullt uttryck. Perfekt för frontexonering av böcker och andra medier. Finns i svart och vitt i två storlekar.

Tidskriftssamlare
Öppen tidskriftssamlare, A5.
Art nr 1960

Förr 37,- NU

22,-

Bärkasse Birds

En slitstark kasse som kan användas om och om och om igen! Snäll mot miljön och Svanen-märkt

Art nr 36323 100 st
Förr 1.591,-
NU 1.078,-

30%
RABATT

Läs mer om produkterna i **nya katalogen**.

Du kan också gå in direkt på www.eurobib.com och söka efter art nr och beställa direkt on-line.

Larry Bokvagn
Vit, art nr 4256
Röd, art nr 4257
Svart, art nr 4255

Förr 3.645:- NU

3.098:-

Larry bokvagn

Inte bara läcker att se på. Den är ovanligt praktisk och ergonomisk också. Enkelsidig med tre snedställda, löstagbara hyllplan. Passar såväl böcker som CD/DVD. Finns i tre färger.

Comic-serien

Bilderbokslådor och utbyggbar Book Browser i snygg funktionell design. 25% på hela kollektionen.

Comic Bilderbokslåda låg
Art nr 4304
Förr 3.727:-. NU

2.795:-

Comic Bilderbokslåda hög
Art nr 4301
Förr 5.222:-. NU

3.802:-

Aztek Exponeringssystem

Ett fristående och dubbelsidigt exponeringssystem som lätt kan byggas ut. Rekommenderas för frontexponering av böcker och AV-medier. Finns i vitt och svart.

Aztek Startsektion
Art nr 6603 vit
Art nr 6604 svart
Ord pris 10.153:-
Nu **8.122:-**

Aztek Fortsättningssektion
Art nr 6605 vit
Art nr 6606 svart
Ord pris 7.141:-
Nu **5.712:-**

Cube Exponeringssystem

Cube är ett komplett exponeringssystem som ger stora möjligheter att stimulera besökarnas nyfikenhet och intresse. Med ett par smarta moduler kan du bygga exponeringstorn som både är en sluten monter och ett öppet bokstall. Här finns också en rad olika moduler för alla typer av mediaexponering. Läs mer på www.eurobib.com

eurobib
direct

Högskole- och universitetsbiblioteken har fått en central roll i Open Access och nya arbetsuppgifter relaterat till området. Så är också fallet på Chalmers.

Chalmers offensiv för Open Access

Chalmers tekniska högskola tillhör de lärosäten som har en offensiv politik när det gäller Open Access-publicering. Med biblioteket som spindel i nätet har Chalmers inte bara beslutat om regler för publicering utan även att högskolan ska präglas av en särskild Open Access-kultur.

AV **MARIELOUISE SAMUELSSON**

FOTO: MAGNUS AXELSSON

– Ett av de stora hoten mot samhällsutvecklingen är om kunskap blir inlåst, om vi försöker stänga varandra ute från kunskapsutvecklingen, säger Karin Markides, rektor för Chalmers tekniska högskola.

UPPSLUTNINGEN BAKOM OA-PUBLICERING är, nationellt och globalt, stor inom kunskapssektorn. Men ännu är inte alla forskare övertygade om OA-publiceringens välsignelser. Kemister, några verksamma vid Chalmers, har förgäves försökt förmå Vetenskapsrådet att ändra sin policy, som numera innebär att OA-publicering är ett villkor när rådet finansierar forskning.

På Chalmers högskolebibliotek jämför man med omläggningen till högertrafik: omställningen är stor men i realiteten måste alla hålla sig till samma OA-regler.

–Chalmers har en bra och skarp policy för Open Access, bland annat beroende på ett rektorsbeslut, säger Jonas Gilbert, bibliotekarie och chef för bibliotekets nyinrättade avdelning för publiceringsservice.

Jonas Gilbert betonar att Chalmers knappast är ensamma om att verka för Open Access, som alltså innebär att alla forskare ska göra sina forskningsresultat tillgängliga på internet.

Högskole- och universitetsbiblioteken har fått en central roll i Open Access och nya arbetsuppgifter relaterat till området, så är också fallet på Chalmers.

–Biblioteket som en plats med böcker och bokhyllor är på väg bort, vilket kanske märks extra tydligt på en teknisk högskola, säger Jonas Gilbert.

Chalmers policy, som infördes 1 januari 2010, innebär att all forskning som lärosätets forskare publicerar ska göras tillgängligt i ett öppet arkiv, normalt sex månader och senast tolv månader efter publicering. Det innebär att forskarna ska deponera en fulltextkopia i elektronisk form i Chalmers Publication Library (CPL) av det man publicerar.

Forskarna ”rekommenderas” att publicera sig i tid-

skrifter som är fritt tillgängliga, Open Access-tidskrifter. Det är möjligt att ”undantagsvis” få dispens från policyn, men då måste man ha godtagbara ”prestigemässiga skäl”.

–Att arbeta för att öka synligheten för Chalmers forskningsresultat är något som förenar bibliotek, ledning och forskare, säger Jonas Gilbert.

–Samtidigt som vi inte vill ge avkall på prestigepublicering.

Förutom policyn har ledningen för Chalmers med rektor Karin Markides i spetsen tagit beslut om införandet av det man kallar en särskild Open Access-kultur. Man räknar med att det kommer att ta mellan två till tre år innan OA-kulturen kan anses vara etablerad inom lärosätet.

Även om enigheten kring Open Access är stor är omställningen en mödosam process och fortfarande kontroversiell.

Jonas Gilbert menar att man kan jämföra med högertrafikomläggningen. Fast den här processen är svårare eftersom man knappast kan sätta ett exakt datum för övergången: från publicering enbart i de traditionella vetenskapstidskrifterna till att omfatta även Open Access.

Bibliotekets uppgift är bland annat att göra systemet så begripligt som möjligt för forskarna. Det kan handla om avtal och licenser, den ”OA-byråkrati” som forskarna inte har möjlighet att följa.

–Forskare applåderar knappast nya administrativa rutiner, å andra sidan ser de det som naturligt att publicera sina forskningsresultat, säger Jonas Gilbert.

–Vi på biblioteket får ta smällarna från förlagen. Ibland är det uppenbart att det är förlagens syfte att →

"Forskarna 'rekommenderas' att publicera sig i tidskrifter som är fritt tillgängliga, Open Access-tidskrifter. Det är möjligt att 'undantagsvis' få dispens från policyn, men då måste man ha godtagbara 'prestigemässiga skäl'."

→ krångla till det. Men förlagen är ju också affärsdrivande verksamheter och även om man kan tycka att de agerar klumpigt går det inte att komma ifrån att de måste försöka tjäna pengar, också på Open Access.

Pengar kan sägas vara både en motor och ett hinder gällande Open Access-publicering. Forskningsfinansierare kräver numera att forskarna går med på att publicera sina resultat i Open Access, samtidigt som förlagen kräver avgift för OA-publiceringen. Därmed blir det författarna/forskarna, inte prenumeranterna, som får betala.

Det var ett av skälen när 83 forskare inom kemiområdet i september förra året skrev brev till Vetenskapsrådet (som fördelar statens medel till grundforskning), och bad att rådet skulle ompröva sin policy för Open Access-publicering.

I brevet varnar forskarna för kostnaderna och menar att en alltför stor del av anslagen kommer att gå till att finansiera publiceringar. Forskarna hävdar också att Open Access-tidskrifterna inom kemiområdet inte uppfyller de rigorösa krav på kvalitetsgranskning som de traditionella vetenskapliga tidskrifterna gör. De ifrågasatte också nyttan av Open Access, oavsett forskningsfält, och anser bland annat att artiklar från "vetenskapens frontlinjer" är obegripliga för de flesta lekmän.

Protestskrivelsen har inte inneburit någon förändring mer än att Vetenskapsrådet i år "förtydligade" den policy om Open Access som trädde i kraft 1 januari 2010. Den innebär att alla forskare som finansieras av Vetenskapsrådet ska OA-publicera sin forskning – resultaten ska gå att läsa och ladda ner via internet. I sitt förtydligande ansluter sig Vetenskapsrådet till den modell som används av FP7, EU:s sjunde ramprogram för forskning och utveckling.

FP7-modellen innebär bland annat att forskare antingen ska kräva att publicerande förlag som inte tillåter parallellpublicering, ska göra undantag eller så ska forskarna vända sig till ett annat förlag.

I undantagsfall kan Vetenskapsrådet gå med på en förlängning på upp till tolv månader, men därefter måste forskningsresultaten göras tillgängliga.

Sammanfattningsvis framstår det hela som glasklart: utan publicering, inga pengar till forskning. Vetenskapsrådet är, som bekant för BBL:s läsare, inte heller ensam instans att bejaka Open Access-publicering.

Svensk Biblioteksförning skrev under den så kallade Berlindeklarationen (om Open Access) 2005 efter det att Vetenskapsrådet och SUHF (Sveriges Universitets- och Högskoleförbund) hade undertecknat. 2006 anslöt sig också KB.

Och man kan konstatera att de protesterande svenska kemisterna kämpar i motvind. Sedan de skrev till

FOTO: MAGNUS AXELSSON

Vetenskapsrådet har också American Chemical Society ändrat sig och accepterar nu parallellpublicering efter tolv månader.

Några av de protesterande kemisterna återfinns på Chalmers. Rektor Karin Markides, som tog beslutet om den offensiva policyn och OA-kulturen och som själv dessutom har en bakgrund som kemist, kan se flera förklaringar.

– Motståndet kan vara en fråga om traditioner. Kemister startade tidigt med publicering i vetenskapliga tidskrifter som kommit att räknas som "high-impact-tidskrifter", medan OA-tidskrifterna än så länge inte ses som lika prestigefyllda.

Karin Markides menar samtidigt att OA-publicering hör ihop med en syn på forskning som alla forskare kan dela:

– Spridning av forskning och nyfikenhet på andras forskning är en del av själva forskningen. Open Access-publicering är ett sätt att se till att forskningsresultat når ut över geografiska gränser och över ämnesgränser.

– Ett av de stora hoten mot samhällsutvecklingen är om kunskap blir inlåst, om vi försöker stänga varandra ute från kunskapsutvecklingen. Vi ska konkurrera som forskare, men inte på varandras bekostnad.

Rektor Karin Markides menar att utvecklingen i riktning OA-publicering ställer stora krav på det moderna lärosätesbiblioteket.

– Bibliotekarierna måste ha kunskap om och förståelse för olika forskningsområden. Här på Chalmers jobbar bibliotekarierna numera närmare forskarna vilket innebär att biblioteket inte längre är så "inboxat", utan en tydligare del av lärosäteshelheten. ■

– Chalmers har en bra och skarp policy för Open Access, bland annat beroende på ett rektorsbeslut, säger Jonas Gilbert, bibliotekarie och chef för bibliotekets nyinrättade avdelning för publiceringsservice.

Ett av seminarierna på Biblioteksdagarna handlar om Open Access på Chalmers. Fre 13 maj, kl 10.40.

Nya turer kring nationell katalog

AV HENRIETTE ZORN

I slutet av februari bestämde sig Kungliga biblioteket för att fortsätta arbetet med att utveckla LIBRIS till en nationell katalog på egen hand.

DE SAMTAL SOM KB FÖRT MED BTJ UNDER EN längre tid om en gemensam utveckling av LIBRIS, är avbrutna.

–Vi väljer att gå vår egen väg nu. Vi anser att vi inte kan vänta längre – detta måste göras nu. Vi har försökt att göra det här gemensamt med BTJ under en tid, men under de senaste månaderna har förutsättningarna försämrats, dvs det känns som om vi ser det här som mer angeläget än vad BTJ gör, säger Gunilla Herdenberg, chef för Avdelningen för nationell samverkan.

–Det är ju ändå så att LIBRIS är det som vi ser som starten för den nationella katalogen och nu får vi helt enkelt göra den på vårt sätt. Det kommer att ta lite längre tid än tanken var från början.

–Ganska omgående kommer man nu från KB:s sida dra igång den process som redan skulle ha varit igång, dvs ett brett och djuplodande inventeringsarbete i dialog med biblioteksföreträdare: Vad är en nationell katalog? Finns det olika uppfattningar om det och hur ser dessa i så fall ut? Hinder och möjligheter och framför allt svar på frågan: Vad behöver man från bibliotekens sida?

Gunilla Herdenberg hoppas på ett brett upplagt projekt där personer från alla bibliotekstyper deltar. Hon framhåller också gärna det faktum att KB redan har öppnat LIBRIS lite försiktigt för folkbiblioteken – Göteborg är ett exempel.

–Och vi har en liten kö av intressenter. Men det finns

otroligt mycket mer att göra för att göra LIBRIS mer användarvänligt för en bredare allmänhet. Det kan handla om sökfunktioner, hur man ska jobba med barnperspektivet för ögonen etc – det är ett stort utvecklingsarbete som väntar.

Den inledande processen med samtal och inventering väntas vara färdig till den 1 juni och arbetet beräknas vara i full gång till hösten.

–Vi kommer att använda stora delar av de pengar vi har fått för vårt nya uppdrag till detta. Vi vet ju att det är utvecklingen av en nationell katalog som biblioteken sätter i främsta rummet, säger Gunilla Herdenberg som inte sticker under stol med att beslutet att köra detta race själva emanerat ur en viss frustration. Mycket tid har hittills nedlagts men förgäves.

–Det är bara att acceptera att detta inte var någon framkomlig väg och då får man välja en annan.

BTJ:s VD, Jonas Arvidsson, hänvisar till ett antal dokument som företaget lagt ut på sin hemsida, varav ett är en kundundersökning avseende katalogtjänster och bibliografisk information, det andra en lägesrapport om BTJ:s möjligheter att stödja en nationell katalog. I rapporten skriver man bl a att man ser positivt på skapandet av en nationell katalog men att det behövs en "nationell betalningsmodell som säkerställer BTJ de intäkter som krävs för att kunna upprätthålla kompetens och postproduktion".

Av kundenkäten som det hänvisas till, framgår bl a att majoriteten (93%) av de som svarat (svarsfrekvens 55%) inte är beredda att sköta en större del av katalogarbetet i egen regi. Och vidare att BTJ kommer att "stödja SAB till minst 2014, troligen längre, eftersom 9 av 10 av våra kunder så tydligt deklarerat att det inte kommer att ske några förändringar under denna tid".

–Vi ser fortfarande väldigt positivt på den nationella katalogen och vill hjälpa till med allt som vi kan hjälpa ➔

Bibliotek är värda att lyssna på
Inspirera, informera och inkludera!

 audioindex
SPEAKING ENVIRONMENTS

www.audioindex.se

”

Vi är bara positiva och tycker att KB griper sig an uppgiften på ett konstruktivt sätt. Vi lägger nu ut alla våra kundundersökningar och våra kunders tankar för att det ska hjälpa till, säger Jonas Arvidsson.

→ till med. Samtidigt är det ju så att vi lever med och av våra kunder och hela vår existens bygger på att det vi levererar blir bra för våra kunder – det är centralt för oss. Och våra kunder har väldigt tydligt talat om vad de vill ha ut av oss. Det stämmer inte med de tankar som tex KB har fört fram om hur de vill ha tjänsterna i den nya nationella katalogen. Vi tror att det är ganska bra att det sker en nationell dialog mellan KB och folkbiblioteken innan man bestämmer sig för hur det här ska se ut.

–Vi är bara positiva och tycker att KB griper sig an uppgiften på ett konstruktivt sätt. Vi lägger nu ut alla våra kundundersökningar och våra kunders tankar för att det ska hjälpa till, säger Jonas Arvidsson.

Veckan innan KB fattade sitt beslut drog Svensk Biblioteksförning sina egna slutsatser om den kräftgång samtalen mellan BTJ och KB hamnat i och inbjöd till ett öppet Runda bords-samtal med representanter från biblioteken för att komma vidare. Från föreningens sida välkomnar man KB:s beslut att självständigt ta sig an utvecklingen av den nationella katalogen och att processen sker leverantörsberoende.

–Svensk Biblioteksförning vill att biblioteken själva tar kontroll över diskussionen om en framtida gemensam nationell katalog. Vi ser framför oss en process där bibliotekens förväntningar och önskemål läggs till grund för vilka krav som ska ställas på LIBRIS, säger Niclas Lindberg, generalsekreterare Svensk Biblioteksförning. ■

Post Scriptum

KB vilar inte på lagrarna och omgående var ordet. Strax innan pressläggningen av detta nummer och texten här intill skrevs, presenterades den idégrupp som KB formerat för att komma igång med arbetet kring en plan för hur folkbibliotekens bibliografiska information ska kunna integreras i LIBRIS.

Och precis som utlovat är representationen bred med deltagare från de olika bibliotekstyperna:

Christer Klingberg, Örebro stadsbibliotek

Lisa Petersen, KTHB

Eva Norling, Blekinge BTH

Göran Konstenius, KB

Lisbeth Byström, TPB

Martin Hafström, SSB

Ylva Sommerland, Göteborgs SB

Viktor Sarge, Regionbibliotek Halland

Per Mattsson, Malmö SB

Anna Christina Rutquist, Länsbiblioteket i Värmland

Madelein Enström, Depåbiblioteket Umeå

Lotta Troell Svender, HELGE-biblioteken Ljusdal

Helena Kettner, Sjukhusbiblioteken i Sörmland

Larry Lempert/Harriet Lacksten, Internationella biblioteket

KB har även tillsatt en intern arbetsgrupp med sex medarbetare från LIBRIS-enheten: Kristin Olofsson, Henrik Lindström, Anders Ljung, Christer Larsson, Martin Malmsten och Helena Forssblad.

Konsult Annette Johansson (IGO-R AB), som arbetar med inriktning på biblioteksutveckling, har fått i uppdrag att samordna planeringsarbetet.

ProQuest Dissertations and Theses Full Text database:

The world's largest repository of graduate research online.

PQDT offers online subscription access to 1.4 million doctoral dissertations and 100,000 master's theses on topics from every discipline. Dissertations are available by subscription through BIBSAM consortia. We also offer individual archive copy purchase options in pdf, print or microform formats.

Discover More at
www.proquest.co.uk/go/pqdt

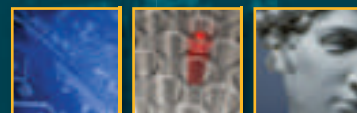

FOTO: HZ

”Med en aldrig sinande kraft...”

En stark övertygelse om bibliotekens betydelse i samhällsbygget, ett mångårigt och oförtrutet arbete för att i bokstavlig mening skapa ett barnens bibliotek och en stark tilltro till biblioteken som en stöttepelare i människors vardag – Lena Lundgren har, som någon så fint uttryckte det, förenat teori och praktik med hjärta och hjärna.

AV HENRIETTE ZORN

LENA LUNDGREN har gått i pension efter närmare fyra decennier i allmänhetens och framför allt barnens tjänst – och på barrikaderna, får man nog tillägga. Hennes gärningar är omvittnade, dokumenterade, prisbelönta – nu senast med IBBY:s Gulliverpris – och i viss mån sammanfattade. I februari anordnade tex hennes arbetsplats sedan

22 år, Regionbibliotek Stockholm, en seminariedag i Lena Lundgrens anda med fokus på ”Lenas frågor” dvs, barn, bibliotek och forskning (se BBL nr 2/2011). Den gav många ingångar till allt det som Lena Lundgren initierat, drivit, inspirerat till och varit engagerad i. Juryn för Gulliverpriset sammanfattar det så här:

”Lena Lundgren har i åtskilliga decennier personi- ➔

→ fierat den svenska barnbiblioteksutvecklingen. Med en aldrig sinande kraft, präglad av entusiasm, envishet och en sällsynt känsla för kvalitet, har hon bidragit till att öka kunskapen om barn- och ungdomslitteratur i stora förmedlargrupper under lång tid. Lena Lundgren har utträttat imponerande mycket. Hon har bland annat undersökt hur barn frågar på biblioteket, hur Barnkonventionen kan omsättas i praktiskt biblioteksarbete. Vi har henne att tacka för att barnämnesorden utvecklats /.../ Hennes livsverk präglas av dådkraft, sardonisk humor, stabilitet, pålitlighet, integritet och intelligens.”

När jag försöker sammanställa ett lämpligt frågebatteri inför ett möte med Lena Lundgren märker jag hur jag delar in frågorna i olika grupperingar under rubriker som politik, bibliotek, barn, samhälle. Ganska förkastligt, ska det visa sig, för hos Lena Lundgren flyter alla dessa aspekter samman, kan inte behandlas som separata boxar. Det finns en linje som kan beskrivas som en kombination av intresset för litteratur, samhälle och barn. Hon sammanfattade det själv ganska bra i en intervju i BBL 1997: att vad hon än har sysslat med har hon varit intresserad av den demokratiska aspekten och väglets av den. När hon startade sin bibliotekariebana såg man sin yrkesroll i ett samhällsperspektiv och inte i första hand i ett individuellt yrkesperspektiv.

I samma intervju säger hon också: ”Demokrati är också att som bibliotekarie inte behöva acceptera alla de rådande trenderna”. Det står hon för idag också.

–Jag menar att man inte motståndslöst behöver acceptera de rådande trenderna, därmed inte sagt man inte måste förhålla sig till det som händer. Men har man en uppfattning om bibliotekens roll i samhället, en övergripande och långsiktig idé om vad de är och vad de kan vara, påverkas inte det så mycket av vad som händer runt omkring. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man har en egen kompass, säger Lena Lundgren.

Denna egna kompass navigerar i traditionen av föregångare som Valfrid Palmgren och Bengt Hjelmqvist men med de ständiga samhällsförändringarna som en spännande utmaning. Övertygelsen är också stark att biblioteken är en viktig pusselbit i samhällsbygget och att det inte finns någon annan som kan fylla den funktionen: att vara en plats och ett rum för kultur och litteratur, som stöttepelare i människors strävanden.

–Jag tycker att de svenska biblioteken har förvaltats den traditionen bra. Den inbegriper också ett särskilt ansvar för dem som inte kan ta för sig på samma villkor som andra. Jag har sett tydliga exempel på vilken viktig roll biblioteket kan spela i mer utsatta områden som Fisksätra, Flemingsberg, Tensta och Rinkeby. Jag är bara ledsen över att dessa bibliotek inte får de resurser som de så väl behöver.

Lena Lundgren visste tidigt, väldigt tidigt, att det var bibliotekarie hon ville bli.

–Jag ville bli bibliotekarie redan som barn, jag kan väl ha varit en 10–11 år när jag förstod att det fanns människor som kunde försörja sig på att arbeta i rum där det fanns böcker, och då ville jag det också.

Grunden för studierna i humaniora bottnade i ett

intresse för nordiska språk och särskilt ett intresse för Danmark. Hon läste bla litteraturvetenskap med inriktning på barnlitteratur, uppsatsarbetet pekade redan då ut riktningen när det kom att handla om sambandsrecensionerna av barn- och ungdomslitteratur. Via barn- och ungdomslitteraturen väcktes intresset för barn och barnkultur och det har i princip sedan dess varit huvudspåret i Lena Lundgrens yrkesmässiga engagemang.

Det var också under studietiden i Lund som intresset för politik väcktes – Lena Lundgren, uppvuxen i medelklassmiljö i Kristianstad, radikaliserades. Sedan dess har ett engagemang på vänsterkanten varit en självklarhet. I nästan tjugo år var hon tex kommunalpolitiskt aktiv i Vallentuna.

–Jag är helt och hållet en produkt av studentvänstern, jag var i Lund under studentrevolten och det var en väldigt omvälvande period. Där och då, i den tidsanda som rådde, grundlades mitt intresse för politik och samhällsfrågor.

Där och då skolades hon i föreningskunskap/-demokrati, något som hon utnyttjat inom ramen för sitt medlemskap i Svensk Biblioteksforening. Hon hör till det fåtal som tar uppgiften på allvar: skriver motioner, lusläser verksamhetsberättelser, ekonomiska rapporter och protokoll och höjer pålitligt handen och rösten på föreningens årsmöten när hon finner något oklart eller felaktigt.

1960–70-talens tidsanda uppmuntrade också ett brett och aktivt intresse för barnkultur, frågorna diskuterades mycket och barnkulturen var en del av samhället. Och det var långt ifrån en renodlat kvinnlig domän – många manliga, senare upphöjd litteraturkritiker, lade grunden i karriären genom att profilera sig på barnkulturområdet.

Med perspektiv idag ser Lena Lundgren ytterligare kopplingar mellan hennes intresse för barn- och ungdomslitteratur och för samhällsfrågor:

–Barn- och ungdomslitteraturen är enligt min mening en god temperaturmätare på samhället, i den syns förändringar, nya företeelser och tendenser mycket snabbt, menar hon.

Viktiga utmaningar för framtiden när det gäller bibliotekens barnverksamhet är att hävda sig i barns liv och vardag, både när det gäller skolarbetet och fritidsläsningen.

Vi kommer in på det nyöppnade biblioteket TioTretton, komplementet till Rum för barn i Kulturhuset i Stockholm, där den aktuella åldergruppen 10–13-åringar ska kunna laga mat om de känner för det, mecka i medielabbet, bygga egna spelvärldar etc, vilket onekligen för tankarna till ett slags välutrustad fritidsgård. Invigningen av TioTretton lanserades med en slogan som ”Äntligen – ett bibliotek för dig som hatar böcker”.

–Jag är väldigt positiv till att man provar nya former och att man experimenterar men ibland kan jag tycka att tilltron till biblioteket som idé är svag. Vad de nya biblioteken skulle behöva satsa på, och som är en stor utmaning, är att utveckla det lässtimulerande arbetet.

–Det låter ofta som om det bara finns ett sätt att för-

FAKTA LENA LUNDGREN (I URVAL)

Född 1946 i Norrköping
Högre studier i Lund (under studentrevolten):
Nordiska språk, litteraturhistoria, konst-historia.
Skolöverstyrelsens biblioteksskola i Solna 1969–70
Filialföreståndare i Kallinge, Ronneby kommun 1970–72
Ansvarig för den externa verksamheten, bla länsverksamheten, i Karlskrona 1972–78
Barnbibliotekarie i Vallentuna 1978
Konsulent vid länsavdelningen vid Stockholms stadsbibliotek från 1989
Slutade som utvecklingsledare vid Regionbibliotek Stockholm 2011

Bengt Hjelmqvistpristagare 1997
Gulliverpriset 2011

ändra biblioteken, och om man inte accepterar det sättet är man emot all förändring, men i själva verket finns det ju många sätt att förändra och utveckla.

Lena Lundgren kan inte heller nog betona en annan sak som är viktigt för barn: biblioteket som tillflykt, ett tryggt ställe med snälla vuxna och en plats utan krav.

–Jag har haft många fokusgrupper med barn och detta med biblioteket som en snäll plats utan krav har återkommit i varenda en – barns trygghetsbehov är väldigt starkt. Forskning och pedagoger talar numera också i allt större utsträckning om barns behov av en annan sorts vuxen i sina liv – en sådan vuxen kan bibliotekarien vara.

–Jag är optimistisk när det gäller utvecklingen av barnbiblioteken. Tillväxten av målmedvetna och idérika barnbibliotekarier är god. Det finns en målsättning, det finns fortbildning på BHS och ett intresse för barnbiblioteksforskning, och förankringen bland den övriga personalen blir allt bättre – allt goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

Efter många år "på golvet" och som en person som hjälper andra att utvecklas, kände Lena Lundgren behov av mer formell fördjupning för egen del vilket resulterade i att hon relativt sent i livet satte sig i skolbänken, forskade och skrev en magisteruppsats: *Biblioteken och barns kunskapande: en undersökning av referensarbetet på två barn- och ungdomsavdelningar*, 1997.

–Det fanns ju ingen utbildning för konsulenter och jag hade ett behov av att lära mig forskning, hade behov av att skaffa mig en stabilare grund att stå på, att fördjupa och teoretisera. Det har jag haft mycket glädje av.

En tillbakablick, vilket ju en pensionering uppmuntar till, rymmer förstås tankar kring allt det där som inte blivit gjort men även sådant som gjordes men som det inte blev så mycket av. Dålig tajming, kallar Lena Lundgren det för. Andra menar att hon helt enkelt var lite för tidigt ute. Det må vara hur det vill med den saken men Bokhuset – ett danskt söksystem, "epokgörande" i sitt sätt att beskriva barn- och ungdomsböcker på – kostade mycket energi och arbete.

–Jag lade ner ett jättejobb på ett projekt för att över-sätta systemet till svenska och också fylla det med svenska böcker men det blev sedan ingenting av det. Men det blev det å andra sidan inte i Danmark heller, diskussionen om användarvänlighet hade inte kommit tillräckligt långt, säger Lena Lundgren.

En tillbakablick rymmer även engagemanget i BiS (Bibliotek i Samhälle), "socialistisk förening för biblioteksanställda och andra med intresse för biblioteksfrågor", som bildades 1969 och där Lena Lundgren varit aktiv nästan från start.

–BiS har varit jätteviktig för mig. Där har förts en typ av diskussioner som man inte kunnat föra på arbetsplatsen. Det är roligt att vi har lyckats överleva och kunnat fira 40-årsjubileum, att vi kunnat ordna seminarier på Bok & Bibliotek och att vi lyckats ge ut tidningen. En av de saker jag nu ska ta itu med är att slutföra vårt arbete med att ordna BiS arkiv, säger Lena Lundgren.

Hon hoppas att en yngre återväxt ska ta vid, hålla liv i föreningen och göra det på sitt sätt men konstaterar

samtidigt att traditionellt föreningsarbete inte verkar vara något som lockar unga i någon större utsträckning.

På listan över att-göra, som Lena Lundgren delade med sig av på nämnda seminarium till hennes ära – står också att "inleda en ny karriär inom Storstockholms brandförsvar". Det väcker onekligen viss nyfikenhet men det är inte konstigare än att hon åter tar plats i politiken för vänsterns räkning som styrelseledamot i sagda brandförsvar – ett område som hon "inte har en aning om" och som just därför kan vara intressant.

Lena Lundgren har i tio punkter listat sådant som hon är stolt över. Jag ber henne välja ut de tre viktigaste.

–Då måste det bli På barns och ungdomars villkor, de nya riktlinjerna för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet som antogs av Svensk Biblioteksforening 2003 och det arbete som följde därefter. Sedan får jag nog säga Tidskriften Ponton, som jag tillsammans med Larry Lempert tog initiativ till i samband med Kulturhuvudstadsåret 1998. Jag är också väldigt glad över Bengt Hjelmqvists pris som jag fick ta emot av honom själv 1997. ■

LENA LUNDGREN HELT KORT:

Tre bra egenskaper:

–Energisk, optimistisk och inte konflikträdd.

Tre mindre bra egenskaper:

–Viss otålighet, för kategorisk och snar till snabba omdömen, ibland dålig tajming – rycks lätt med av mina egna idéer.

Böcker som betytt mycket:

–Göran Palms *En orättvis betraktelse*, sedan är jag väldigt förtjust i Dickens böcker och biografier – det är väl ett ålderstecken – tex Ruffa Alvings sammanställning av Bangs dagböcker och texter, har betytt mycket.

Om varför Muminmamma (vid sidan av Bang och Valfrid Palmgren) är en förebild?

–Det är väl handväskan då, den där beredskapen för oväntade situationer, tryggheten, stabiliteten...

Om nationell samordning ur ett barnperspektiv:

–Jag hoppas att KB skaffar sig kompetens på barnområdet och anställer någon med uppgift att bevaka att barnens perspektiv verkligen finns med. Jag är inte en anhängare av generalisttänkandet, barn är en prioriterad målgrupp och där behöver man specialistkompetens.

Om Svensk Biblioteksforening:

–Jag är medveten om att jag ofta har uppfattats som kritisk till föreningen när jag har ifrågasatt vissa saker – men jag ser det som att jag har utnyttjat mina rättigheter som medlem i föreningen.

–Det var säkert nödvändigt med det lobbyarbete som gjordes inom ramen för Library Lovers men nu tycker jag att det har blivit för mycket lobby – vilket innebär att man avhänder sig andra viktiga frågor: Dewey, tex hoppas jag att föreningen tar ett ansvar för och lotsar det arbetet vidare. Jag tycker också att det internationella engagemanget kunde vara större – föreningen kunde kosta på sig att anställa en internationell sekreterare.

Skolbiblioteken är annat än lokaler och utrustning

IJULI BÖRJAR DEN nya skollagen gälla. Då ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek. Men hur känner man igen ett skolbibliotek när man ser ett? Både Skolinspektionen och Skolverket behöver en definition när lagen träder i kraft. Hur ska myndigheterna annars veta vad de ska utveckla och inspektera?

I skollagen har skolbiblioteken placerats tillsammans med föreskrifter om lokaler och utrustning. Det är olyckligt, eftersom det leder tanken fel. Skolbibliotek är något annat än lokaler och utrustning. Skolbibliotek är en pedagogisk funktion i skolan.

DIK:s skolbiblioteksgrupp har arbetat fram ett förslag till definition av "skolbibliotek". Det är en definition som tar frågan om skolbibliotek bortom antal medier och rumslig kvadratmeteryta och istället fokuserar på elevernas språkliga och digitala kompetens.

Så här ser definitionen ut:

"Skolbiblioteket är en pedagogisk funktion. Skolbibliotekets uppdrag definieras av skollagen och nationella kurs- och läroplaner. Under ledning av kompetent personal stärker skolbiblioteket elevernas digitala och språkliga kompetens i en vidgad textvärld."

Så känner vi igen ett skolbibliotek när vi ser det! Kärnan i definitionen är kompetens. Lika lite som en skola är en skola utan kompetent personal är ett bibliotek ett bibliotek utan kompetent personal. Att vi behöver ha lärare i skolan för att lära våra barn att läsa, skriva och räkna ser de flesta som självklart. Däremot tycks det vara långt ifrån självklart att vi behöver bibliotekarier i skolbiblioteket för att lära eleverna att hantera och förstå en vidgad textvärld och internet.

Skolbibliotekens särskilda pedagogiska fokus är att stärka alla elevers digitala och språkliga kompetens. Digital och språklig kompetens har av EU definierats som nyckel-

kompetenser för det livslånga lärandet. Det är kompetenser som alla behöver för att kunna delta i morgondagens samhälls- och arbetsliv.

Därför ska skolbiblioteken stå högt på utbildningsministerns agenda.

Därför ska skolbiblioteken stå högt på IT-ministerns digitala agenda.

Därför ska skolbiblioteken stärkas i alla kommuners och skolors budgetprioriteringar!

DIK:s skolbiblioteksgrupp

MONIKA STAUB HALLING

CECILIA BENGTTSSON

JENNY ENGSTRÖM

TONY MELANDER

Fotnot:

DIK har formulerat definitionen i en skrivelse till Skolverket och Skolinspektionen. Den hittar man på DIK:s hemsida.

Bibliotek på entreprenad – igen

–Lena Lundgren listar fyra argument mot biblioteksentreprenader

IDÉN OM ATT lägga ut bibliotek på entreprenad dyker upp med jämna mellanrum. Nu när många andra of-fentliga verksamheter upphandlas, är frågan aktuell igen och Svensk Biblioteks-förening har gett ut en introduktion till och ett uttalande i frågan. Föreningen Bibliotek i Samhälle, BiS, gjorde 2007 en sammanställning av bibliotek med alternativa driftsformer. Nitton bibliotek drevs då på entreprenad och frågan diskuterades i flera kommuner. De flesta var små bibliotek, som drevs av föreningar för att de annars hotades av nedläggning. Några mera regel-rätta entreprenader fanns också, tex i Västerås (Tillberga) och Hällefors. Linghems bibliotek i Linköping var ett väldokumentere-

rat men förvånansvärt okänt exempel, som faktiskt pågick i tio år, och Åre bibliotek var ett omdiskuterat experiment, men båda entreprenaderna var avslutade när undersökningen gjordes.

I Svensk Biblioteks-förenings rapport åberopas BiS kartläggning och förening-en har gjort en viss uppföljning genom att kontakta de flesta länsbiblioteken. Svensk Biblioteks-förening drar slutsatsen att läget troligen är i stort sett detsamma som 2007 men resultatet är dock inte så säkert att det redovisas. Det är synd att SB med sina stora resurser inte har tagit tillfället i akt att göra en ny ordentlig kartläggning av nuläget och av vilka diskussioner som förs i kommuner-na. En sådan skulle dokumentera utveck-

lingen, ge den aktuella debatten ett säkrare faktaunderlag och peka ut en möjlig utveckling. I rapporten nämns litteratur som be-handlar bibliotek på entreprenad men man saknar Elisabeth Sundins forskningsrap-port om Linghems bibliotek, *Bibliotekarien som startade eget – ett exempel på det mesta* (Forum för småföretagsforskning, 2000), som erbjuder en bra genomlysning av entreprenadfrågan med flera infallsvinklar.

I debatten framförs ofta att det inte spelar någon roll om biblioteken drivs av privata entreprenörer på kommunalt uppdrag eller av kommunen själv och det är en uppfattning som stöds av Svensk Biblioteks-förenings styrelse och av DIK (enligt artikel i Svenska Dagbladet 2010–12–21).

I BiS ser vi flera sakliga skäl till att biblioteken ska vara kvar i kommunal drift:

- De offentliga biblioteken bildar ett nätverk som de med andra driftsformer ställer sig utanför. Det finns ingen skyldighet för andra bibliotek att samverka med de offentligt drivna. Bibliotekens samverkan är nödvändig utifrån ett demokratiskt perspektiv. Den ger alla samma tillgång till biblioteksresurserna och människor som bor i mindre tätbefolkade områden och distansstuderande är exempelvis grupper som har stor nytta av samarbetet.
- Folkbiblioteken har en viktig uppgift i att bistå personer med läshinder av olika slag, inte minst språkliga, både med medier och med praktisk hjälp. Det är en verksamhet

som fordrar specialkunskaper men som inte genererar några höga utlånings- eller besöks-siffror, de två variabler som oftast används för att mäta bibliotekens verksamhet.

- Det finns i stort sett inga utprövade utvärderingsmetoder för bibliotek. Regionbibliotek Stockholm konstaterar i en rapport, *Mäta och väga* (2010), att ett utvecklingsarbete är nödvändigt när det gäller bibliotek och utvärdering/statistik. Personalen svarar exempelvis på kvalificerade frågor och ger en bred samhällsservice, vilket nyligen bekräftades i en studie av Bibliotek Forum Nacka. Men detta mäts inte i det ersättningsystem som biblioteken i Nacka får sina anslag utifrån och som nu sprids till fler

kommuner, tex Täby och Upplands Väsby.

- Personalen på de offentliga biblioteken har rätt att kritisera verksamheten exempelvis i massmedia. I privata företag gäller andra regler, ofta med krav på absolut lojalitet. Dessa frågor är högaktuella och detta faktum är ett viktigt argument för att behålla biblioteken i kommunal drift!

Dessa fyra argument tycker vi borde väga tungt i den aktuella debatten och i högre grad ha lyfts fram i Svensk Biblioteksförnings behandling av frågan om bibliotek på entreprenad. Se en utförligare text på BiS hemsida www.foreningenbis.org.

LENA LUNDGREN

Ledamot i BiS styrelse

BBL kommentar

Re-establish the bibliotekarie!

– visa upp bibliotekariekompetensen i all sin glans!

ANNINA RABE TRÄFFADE mitt i prick i krönikan Reclaim the bibliotekarie!!! (BBL nr 10/2010), där hon konstaterade att vi lever i en tid då "professionen, professionalism, expertisen, står ganska lågt i kurs" och tog bibliotekarieyrket som exempel. Lite tröst för alla bibliotekariska tigerhjärtan, som kläms mellan politiska besparingsåtgärder och ledningar, som i sin iver att vara trendiga, gärna fasar ut bibliotekarierna till förmån för mötesplatsdesigners eller utbildad personal och gör sig av med en del av kärnverksamheten på vägen. Lättvindigt kastar man bort bibliotekens traditionella uppgifter, tex den att bistå med information och kunskap – förutsättningen för människors deltagande i det demokratiska samhället. Detta överläts glatt till den enskilde och Google. Få bibliotek tar chansen att lyfta fram det som skiljer informationssökning på biblioteket från informationssökning i Google – nämligen den personliga hjälpen, referensintervjun och bibliotekariens kunskaper och erfarenhet. Ju större informationsmängder på nätet, desto större behov av hjälp och vägledning. Att det dessutom krävs att man svarat på ett antal frågor om tex internationell statistik för att kunna göra det riktigt bra, förbises gärna i den rådande "alla ska göra allt" – kulturen.

Negativ till förändring? Absolut inte, bib-

lioteken måste anpassa sig efter samhällsförändringarna. Men lite mer av eftertanke och diskussion om vilka som är bibliotekens huvuduppgifter och hur man bäst förvaltar och tar dem med in i en ny tid, vore önskvärt. Och här bör vi alla vara självkritiska, för bibliotekariekåren har i skiftet från att arbeta med enbart tryckt material till att söka det mesta på nätet, också tappat fokus på informations- och referensarbetet. Vi har försummat att tala om – och ännu mer att visa upp – vad vi kan hjälpa till med och vilken nytta man kan ha av oss – när det gäller digital information.

Frågetjänsten 118100 marknadsför sig under den kaxiga parollen "svar på allt", medan biblioteken är väldigt försiktiga och närmast osynliga när det gäller beredskapen att svara på frågor via nätet. De flesta bibliotek tar emot frågor via e-post, men det är ytterst få som framhäver möjligheten på sin hemsida. Det krävs många klick för att hitta fram till ett anonymt kontakt-formulär där man kan skriva in sin fråga, men det finns sällan några upplysningar om vad man kan fråga om och än mindre när man kan förvänta sig ett svar.

Lyft fram möjligheten och bjud in till frågor! Ge konkreta exempel på vad man kan fråga om! Poängtera vår objektivitet, att vi är till för alla – och att vi hjälper till gratis! Och varför inte erbjuda några nya kommu-

nikationskanaler utöver de traditionella? Tanken att man ska behöva ta sig till biblioteksbyggnaden för att ställa en fråga ter sig mer och mer orealistisk. Om biblioteken vill fortsätta spela en roll när det gäller kunskapsförmedling måste vi utvidga de digitala möjligheterna, både i form av appar och nya serviceformer. Prova sms eller chatt, var närvarande i sociala medier som Facebook och Twitter och ha beredskap för att svara på frågor även där. Att bedriva informationstjänst via Twitter går utmärkt, kolla in Nebraska Library Commissions referensfråge-twitter! (http://twitter.com/NLC_Reference).

Varför är frågesport så populärt? För att många vill testa sina egna kunskaper – och gärna också lära sig något nytt. Detta intresse skulle biblioteken kunna haka på och marknadsföra sin informationstjänst genom att blogga eller på annat sätt berätta om frågor man fått och hur man löst dem – och samtidigt ge tips på bra resurser. Ett föredömligt exempel erbjuder Alaska State Library (<http://askasl.blogspot.com>), som bloggar om referensfrågor och sprider mycket användbar kunskap – samt visar upp bibliotekariekompetensen i alla sin glans. Mer sådant!

GUNILLA FORS, Bibliotekarie

*Informations- och lånecentralen i Malmö
Malmö stadsbibliotek*

Eget ansvar och behov av vägledning – en balansgång

Utbildningen till sjukgymnast präglas i hög grad av ”problembaserat lärande”, med tonvikt på studenternas eget ansvar för att söka och värdera kunskap. Men konsten att klicka rätt är svårare än vad man kan tro.

HUR ANVÄNDER DE blivande sjukgymnasterna Medicinska fakultetsbiblioteket vid Lunds universitet? Vad vet bibliotekarierna om dessa studenters behov och kompetens?

Det är några av frågeställningarna som Peter Andersson och Josephine Edh använder för att belysa bibliotekariers uppgift som utbildare i det som uppsatsförfattarna kallar ”informationsåterfinnandets ädla konst”.

I uppsatsen ”Konsten att klicka rätt – en undersökning av sjukgymnaststudenters användning av Medicinska fakultetsbibliotekets webbplats”, utgår de från den välkända problematik som ofta beskrivs i ordalag som ett ständigt växande, svårnavigerat ”informationsöverflöd” och ”informationskaos”.

Lika välbekant är beskrivningen av bibliotekariernas roll där det numera ingår i yrket att bringa någorlunda ordning i nämnda kaos.

För att göra problematiken mindre svepande och mer konkret väljer man alltså ett fakultetsbibliotek som består av biblioteken vid Clinical Research Centre i Malmö och Health Sciences Centre i Lund samt biblioteket vid Skånes universitetssjukhus (SUS).

Bibliotekspersonalen, av vilka många tjänstgör både i Lund och Malmö, är indelad i olika team och det är ”Team kundtjänst” som ansvarar för webbplatsen som är gemensam för de tre biblioteken.

Webbplatsen är uppbyggd enligt systemet Content Management som inte kräver några kunskaper i programmering. Det innebär att de tre bibliotekarier som ansvarar för webbplatsen kan fokusera på själva innehållet.

Bland ”kunderna” som ska betjänas återfinns sjukgymnaststudenterna; att man valt att undersöka just deras användning av webbplatsen är också det ett sätt att snäva in och konkretisera. De är färre och därmed mer överblickbara än läkarstudenterna som dessutom förekommer mer frekvent i liknande studier.

Utbildningen till sjukgymnast (som omfattar 180 högskolepoäng) präglas också i hög grad av ”problembaserat lärande”, med tonvikt på studenternas eget ansvar för att söka och värdera kunskap.

Det är här bibliotekarierna kommer in, studenternas egen inlärninng förutsätter sådant som att de kan orientera sig på bibliotekets webbplats.

Teoretiskt lutar sig författarna bland annat mot Carol Collier Kuhltau, vars studier visar att bibliotekarier och lärare, jämfört med vänner och familj, spelar en relativt liten roll i studenters informationssökningsprocesser. Kuhltau menar att detta ställer stora krav på bibliotekarierna som måste förstå hur informationssystemen används, inte bara hur själva systemen fungerar.

På det Medicinska fakultetsbiblioteket får studenterna tidigt hjälp med att söka i katalogen, därefter undervisning i fjärrlån, värdering av källor samt hjälp med att beställa artiklar. Bibliotekarierna berättar om ett ökat tryck i informationsdisken med bla frågor om webbplatsen, under uppsatsperioderna.

Det finns inga exakta mätmetoder för att få veta hur webbplatsen används. De enkäter som biblioteket gör i samband med nylansering av webbtjänster är inte användbara som utvärdering eftersom svarsfrekvensen är för låg.

Det visar sig vidare att sjukgymnaststudenterna har svårt att skilja på Medicinska fakultetsbibliotekets webbplats och övriga webbplatser inom Lunds universitet.

Samtidigt uppger en majoritet av studenterna att de är nöjda med just Medicinska fakultetsbibliotekets webbplats. Vad det innebär blir dock aningen oklart då Peter Anderssons och Josephine Edhs undersökning också visar att ”ett flertal” studenter efterlyser funktioner som redan finns på webbplatsen.

Bibliotekarierna är medvetna om studenternas svårigheter att hitta på webbplatsen. Arbete pågår kontinuerligt med att öka tillgängligheten, ta bort långa textsjok och istället lägga till ”knappar”, som länkar vidare.

Samtidigt gäller att undvika en övertro på webbplatsens design och snygg utformning – det hjälper inte om

Peter Andersson och Josephine Edh:
Konsten att klicka rätt – en undersökning av sjukgymnaststudenters användning av Medicinska fakultetsbibliotekets webbplats.

EXAMENSARBETE (30 HÖGSKOLEPOÄNG) I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP FÖR MASTEREXAMEN INOM ABM-MASTERPROGRAMMET VID LUNDS UNIVERSITET, 2010.

Bibliotek von Oben

studenterna saknar kompetens att använda en webbplats och ta till sig den information som finns där.

Författarna väcker den intressanta frågan om studenterna har svårt att definiera sina informationsbehov och drar slutsatsen att det ställer ännu större krav på bibliotekarierna att avgöra vad studenterna behöver. En av förutsättningarna är ökad kännedom om studenternas användning av externa webbplatser, som sökmotorn Google som sannolikt påverkar studenternas förväntningar på användningen av Medicinska fakultetsbibliotekets webbplats.

Självklart ska man förvänta sig att webbansvariga bibliotekarier är lyhörda för studenternas behov och anstränger sig för att kontinuerligt förbättra kvalitet och tillgänglighet gällande relevanta informationsresurser. Samtidigt kan det te sig aningen paradoxalt, att ansvaret så pass ensidigt faller på bibliotekarierna.

Studenters behov av service från lärosätenas olika instanser präglar visserligen all högre utbildning. Men med tanke på att sjukgymnaststudenternas utbildning särskilt ska präglas av eget ansvar för sitt lärande och av självständigt problemlösande kan det tyckas motsägelsefullt om studenterna inte ens anses kompetenta eller föralldel villiga att själva formulera sina behov av information.

Till sist kan man notera att den här väl-skrivna uppsatsen är ännu ett exempel på myten om yngres självklara kompetens gällande "nätet". Om det skulle stämma att unga (som studenter ofta tillhör) är sådana hemtama hejare på internetanvändning blir det svårförklarligt att just de ofta inte kan "konsten att klicka rätt".

FÖR NÅGRA ÅR sedan var omvärldsbevakning en av modetrenderna för folkbiblioteken; man skulle hålla koll på allt för den egna kommunens räkning. Vill minnas att Arvika lyftes fram som exempel. Var – som vanligt – lätt skeptisk. Skulle detta verkligen vara en framtidsväg för bibblan? Nåväl, skall inte låta alltför gnällig. Det kanske fungerar bra på något håll. Gott så.

Men hur är det med bibliotekens egen omvärldsbevakning? Den som rör den egna verksamheten?

Vad gäller Nobelpris, Augustnomineringar och liknande tror jag inte det brister bland folkbiblioteken: Man har järnkoll! Vilket är bra och självklart.

Högskolebiblioteken och specialbiblioteken vet nog också vad som rör sig när det kommer till det som är viktigt för det egna utbudet. Men hur är det med den vidare kringssynen?

Gång på gång möter jag biblioteksanställda – och andra kulturföreträdare – med en minst sagt egendomlig, för att inte säga fesafin (för att tala småländska), attityd till det som engagerar en större allmänhet. Svenska Dagbladets kulturdel och P1 tycks räcka. Där hittar man det viktiga (om Augustpriset). På lokaltidningar, kvällspress och P4 ses det ned. Skall medge att mina exempel främst är från Jönköping, men anar tyvärr att det inte skiljer sig så mycket från andra delar av landet.

Som högskolebibliotekarie kan man kanske unna sig en sådan hållning. Specielltidningar som rör de egna ämnena räcker måhända. Men för folkbiblioteken och för den delen grundskole- och gymnasiebiblioteken? Jag tar mig för pannan titt som tätt. Visst får man tycka att P4 är töntigt och larvigt, att den lokala morgontidningen inte håller måttet och att kvällstidningarna fylls väl mycket av tv-kändisar. Men faktum är att det är dessa medier – inte Svenskans kultursidor – som utgör grunden för vad den vuxnare delen av befolkningen snackar om vid frukostar och fikabord. Tillsammans med ett antal populära tv-program och på sina håll väl spridda gratistidningar.

Akademikerföraktet för folkliga medier står mig upp i halsen. Jo – återigen! – man får ha vilka åsikter man vill. Men den som skall utföra ett professionellt jobb kan inte blunda för verkligheten.

I grunden handlar det om vilket bibliotek man vill ha. Ett bibliotek som vänder sig utåt och i bred mening, eller ett bibliotek som sätter sig på höga hästar och blickar ned på en obildad populas. Von oben.

För mig är valet självklart. Och det borde vara det för alla som vill (folk)bibliotekens överlevnad. Konkret uttryckt: den biblioteksanställda i Borås som inte lyssnar på Radio Sjuhärad och läser Borås Tidning sviker en del av sitt uppdrag. Skall man ha "örat mot rälsen" – och det skall man, menar jag – är detta en nödvändighet. (Nja, en liten modifiering, man kanske inte behöver ha P4 på hela dagen – men skaffa sig ett hyfsat hum om innehållet. Går ju via nätet också!)

För övrigt tycker jag att det är fullständigt givet att Aftonbladet och Expressen (landets största respektive tredje största dagstidning) skall finnas på bibblan.

"I grunden handlar det om vilket bibliotek man vill ha. Ett bibliotek som vänder sig utåt och i bred mening, eller ett bibliotek som sätter sig på höga hästar och blickar ned på en obildad populas. Von oben."

EGYPTEN

Virtuella revolutionsgnistor

Internet förändrar världen. "Tillgången till information, i ett land med begränsade resurser, tjänade som den första katalysatorn för den egyptiska revolutionen", skriver Sohair Wastawy på ALA:s webbplats. Det är en åsikt som hon inte är ensam om. Ändå är hennes analys av vad som hänt i Egypten extra intressant p g a hennes bakgrund som egyptier och bibliotekarie.

Sohair Wastawy drar långtgående slutsatser av det inflytande som inte minst USA hade på Egyptens ungdomar via internet. Till hennes egen stora förvåning följdes presidentvalet i USA 2008 mycket noga i Egypten. Valet av Barak Obama gav ungdomar från medel- och arbetarklass hopp om möjliga förändringar och en förståelse för hur demokrati praktiskt kan fungera.

Grunden till revolution i Egypten började läggas redan för tio år sedan och växte allteftersom fler skaffade sig tillgång till mobila medier. Information om korruption och polisbrutalitet spreds blixtnabbt i sociala medier. Det var betydligt effektivare än via pressen. Även om det fanns journalister som var djärva nog att skriva om missförhållanden betydde det ofta att de fängslades och att tidningarna lades ner. Faktum är också att endast en av 700 medborgare läser tidningar. Unga däremot, med kunskaper i något av de europeiska språken, kunde översätta och sprida nyheter vidare till sina landsmän via sociala medier och inte minst via videoklipp och bilder från demonstrationer i andra delar av världen. Hur människor runtom i världen demonstrerar och hur man använder handgjorda plakat med politisk text och flaggviiftningar var tidigare helt främmande för egyptier och exemplen gav inspiration. Foton från våldsamheter i Nigeria, Kongo, Sierra Leone och Uganda var

däremot varnande exempel och påminde egyptierna om att våld inte föder fred utan att en fredlig strategi krävs.

Enligt Sohair Wastawy spreds översättningar av berömda citat från bl a Mahatma Gandhi, Martin Luther King Jr, Benjamin Franklin och Margaret Mead som gav moraliskt stöd liksom de arabiska varianter på samma tema som skapades.

Sohair Wastawy är född och uppvuxen i Egypten men har en amerikansk bibliotekarieutbildning. Efter 24 år i USA återvände hon till Egypten som chef för Bibliotheca Alexandrinas biblioteksavdelning, en befattning som hon hade under sex år. Nu är hon åter i USA och verksam som dekanus för universitetsbiblioteken vid Illinois State University.

STORBRITANNIEN

World Book Night

Flera tusen bokälskare samlades under manifestationen World Book Night på Trafalgar Square den 5 mars för att se kända författare tala om bokläsning och höra dem läsa högt ur sina egna och andras böcker. Bland författarna var Margaret Atwood, John Le Carré, Philip Pullman, Monica Ali och Alan Bennett. Skådespelare och musiker deltog också. Bibliotekens eländiga situation lyftes dessutom fram. "Att stänga bibliotek är likvärdigt med barnmisshandel", hävdade den populäre Alan Bennett. Hans attack på biblioteksnedskärningarna väckte jubel rapporterade bl a BBC och The Guardian. World Book Night var dock större än så. Imponerande 20 000 volontärer delade ut en miljon gratisböcker i Storbritannien och Irland på olika mötesplatser inklusive pubar, fängelser, sjukhus och härbärgen för hemlösa. Volontärerna fick välja sina favoriter från en lista på 25 titlar och fick 48 exemplar av varje för att ge vidare till vänner. Det svåra uppdraget att sätta samman urvalet av 25 titlar sköttes av en kommitté av bokhandlare, bibliotekarier samt radio- och tv-journalister. Gratisböckerna förväntas öka bokläsandet och bokförsäljningen – många är övertygade om att bokcirkulationen skaffar nya läsare. Undantag är ett antal bokhandlare och författare som fruktar att denna bokflod skadar dem både ekonomiskt och

statusmässigt. Det tillbakavisas kraftfullt av World Book Night-arrangörerna. World Book Night stöts av en imponerande samling kultur- och branschpersonligheter och har fått stor uppmärksamhet.

USA

ALA och Wikileaks

Wikileaks fick inget uttalat stöd vid 2011 ALA Midwinter Meeting in San Diego. "ALA borde vara lite modigare", skriver Al Kagan, professor i biblioteksadministration. "Vilever i svåra tider och det är ALA:s ansvar att kraftfullt stödja fri tillgång till information och försvara våra demokratiska rättigheter".

ALA's Social Responsibilities Round Table lade visserligen fram två resolutioner som gällde Wikileaks: "Resolution on WikiLeaks and Federal Agencies" och "Resolution in Support of WikiLeaks". Styrelsen bordlade dem omgående vid ett informellt styrelsemöte och ersatte dem med en betydligt svagare formulerad skrivelse: "Resolution on Access to and Classification of Government Information". I den nämns inte ens Wikileaks utan är mer allmänt hållen. På så sätt avstod man från att stödja och uppmuntra bred tillgång till WikiLeaks avslöjanden och behandlade ALA's Social Responsibilities Round Table odemokratiskt, anser Al Kagan. Han påminner om Watergateaffären som ledde till president Nixons avgång, när Daniel Ellsberg gav material till New York Times och Washington Post för publicering. Då hyllades detta. Varför gör inte ALA detsamma då det gäller Wikileaks?

Al Kagan är professor i biblioteksadministration. Han har tidigare under en tioårsperiod suttit i styrelsen för American Library Association. Nu skriver han en bok om progressiva biblioteksorganisationers historia och inflytande i Sydafrika, Västeuropa och USA.

InfoPLATTA

WAGNER

www.wagnerform.se

Thomas Götselius

Själens medium: skrift och subjekt i Nordeuropa omkring 1500

GLÄNTA, 2010

När jag för säkert mer än tio år sedan stötte på namnet Thomas Götselius för första gången var det i samband med en essä om Nabokov i DN (så bra faktiskt att jag tog reda på hans adress och sände ett mejl). Steget kan tyckas långt mellan Nabokov och de renässansmän och reformatorer vars skrifter och projekt Götselius nu analyserar i *Själens medium*. Men samband finns. Exempelvis alla paradoxer som hör samman med översättningar. Den virtuosa exilryssen Nabokov befann sig hela tiden med ena foten i ryskan och den andra i engelskan.

Under medeltiden hade den latinska översättningen av Bibeln, Vulgata, och den skolastiska kommentartraditionen kring den, dominerat och garanterat en, relativ, homogenitet när det gällde den kristna lärans innehåll. Det faktum att det var en översättning från grekiska och hebreiska problematiserades aldrig; medeltidslatinet fick status som kyrkans officiella språk. Runt år 1500 började detta ifrågasättas. Dels blev det, i och med reformationsidéerna, intressant att undersöka Bibelns grekiska och hebreiska ursprungstexter och skapa nya, mer tillförlitliga, översättningar både till (mer klassiskt) latin och till folkspråken. Dels kunde texterna genom boktryckarkonsten nu spridas effektivare. I reformationens program ingick också alfabetiseringskampanjer bland vanligt folk. Detta ledde i sin tur till att kyrkan tappade sitt monopol på skriften – på läsande och skrivande.

I och med att man fick bibeltexter på folkspråken blev dessa språk upphöjda till nästan samma förnäma skriftspråksnivå som latinet och kunde utvecklas och tas i bruk även för profana syften. Detta gynnade förstås den nordeuropeiska samhällsutvecklingen i stort. Makthavare kunde bygga upp

administrationer, mer forskning kunde utföras och spridas. Kunskaper om teknologi och jordbruksmetoder kunde cirkulera och gynna välståndet.

"[Läsning som en diskursiv praktik för individualisering]" anger Götselius som avhandlingens huvudfokus. Som ni säkert förstår svävar Michel Foucaults ande som en skyddsängel över forskningsinsatsen.

Ytterligare analytiska redskap inhämtas från medieforskaren Friedrich Kittler. Götselius uppdelning av sitt arbete i fem delar motsvarar på det stora hela Kittlers regler för informationsflöden: källa, sändare, kanal, mottagare och mål. Vidare lånas några begrepp in från Jacques Lacan.

I förstone undrar man nästan om Götselius inte drabbats av storhetsvansinne. Det verkar som om han, innanför en boks pärmar, försöker förklara hur hela tillvaron – nuet såväl som det förflutna – hänger samman, med utgångspunkt från sina teorier om boken, läsandet och läsaren. Götselius pekar på samband mellan det litterära nätverk som vi har idag (med författare, text, läsare, kritik, kvalitetskriterier osv) och skeenden i det förflutna när reformatorerna, boktryckarna och renässansens förgrundsgestalter började rota i och vända och vrida på bibeltexterna. Det välmenande syftet: att komma närmare Guds sanna ursprungstext. Det svårkontrollerade resultatet: den moderna människans födelse – en individ, en läsare, en avkodare.

Götselius beskriver begripligt och trovärdigt om tillkomsten av det vi kallar litteratur. Man får författarnamn på böckernas titelblad. Man läser texten i en version i och med att den trycks (istället för att den handkopieras och ständigt är stadd i förändring). Fler läskunniga skapar efterfrågan. Den tryckta boken blir en konsumtionsvara. Det sätt att, misstänksamt och eftertänksamt, närma sig texter som vi benämner kritik uppstår också.

Att jag är imponerad är väl uppenbart, både av Götselius mod och även av hur riklig skörd hans arbete inbringar. Bara en sådan sak som att nästen alla litterära verk kanoniserats som klassiker i vårt protestantiska västerland kan läsas som en allegori över Kristi lidande och död (*Hamlet*, *Don Quijote*, *Processen*, *Idioten*, *Ulysses* osv.) tycks

antyda att mekanismer som sattes igång på 1500-talet fortfarande är verksamma och har giltighet.

JAN HOFF

S:t Lars sjukhusbibliotek, Lund

Sara Kjellberg

Forskarbloggar: vetenskaplig kommunikation och kunskapsproduktion i bloggofären.

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER, LUNDS UNIVERSITET, 2010

Sara Kjellberg visar i sin doktorsavhandling "Forskarbloggar" att det kan finnas goda skäl för bibliotekarier som vill veta någonting om forskares villkor, och som vill komma en viktig potentiell användargrupp närmare,

att ägna ett seriöst intresse åt bloggar som ibland helt unika källor till information. Särskilt intressant är det att se hur bloggen kan vara ett sätt för forskare att lösa den sk "tredje uppgiften", som finns formulerad i högskolelagen (SFS 1992:1434, 2§): "I högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta." Lag (2009:45).

I tider av ökade krav på universiteten och forskarna att delta i det bibliometriska maratonloppet riskerar annars denna tredje uppgift att hamna i strykclass då tex populärvetenskapliga artiklar oftast inte har något meritvärde. Bloggen som "säkerhetsventil" för personliga reflektioner tillåter här forskarna att träda i mer eller mindre direkt kontakt med en intresserad allmänhet.

"Forskarbloggar" är en sk sammanläggningsavhandling som består av fyra artiklar på engelska och en sammanfattande ramberättelse på svenska.

Artikel I ger en innehållsanalys av ett urval på nära 70 bloggar från den svenska akademiska världen, skrivna av doktorander, forskare eller lärare, ämnesmässigt förde- ➔

→ lade på samhällsvetenskap (28), humaniora (12), naturvetenskap (12) och övriga från medicin, juridik, teknik eller ej disciplinbestämda. Analysen visar att innehållet främst rör forskning, samhällsfrågor eller är av privat karaktär. Den avsedda målgruppen är svårare att utläsa även om den webbometriska kartan över länkar mellan bloggarna indikerar en inom-institutionell målgrupp, där även geografisk ort kan spela roll för den uppmärksamhet en blogg får. Mer generellt visar studien på de akademiska bloggarna som ett slags gränssnitt mellan fyra arenor: forskningsfältet, det omgivande samhället, privatlivet och universitetet.

Artikel II är en intervjustudie av elva bloggare från tre länder (Sverige, Danmark, Nederländerna), representerande olika discipliner och ämnen att undersöka de bloggande forskarnas bakomliggande motiv. Resultatet visar på multipla funktioner och olika målgrupper för bloggarna, med en tydlig ambition hos flera av bloggarna att vända sig även till den intresserade allmänheten och till forskare från andra discipliner. Bland de motiv för bloggandet som urskiljs finns bl a opinionsbildning, omvärldsbevakning, interaktion med andra, uttryck för kreativitet och att dela med sig av sin kunskap.

Artikel III presenterar ett ramverk för analys av "vetenskaplig bloggpraktik som situerad genre", omfattande fyra aspekter – *syfte* (varför?), *form* (hur?), *innehåll* (vad?) och *kontext* (vem och var?). Kjellberg bygger här på tidigare genreteoretiska studier (Miller, Swales m fl). När det gäller kontext-aspekten använder hon sig också av begrepp som 'diskursgemenskaper' (Swales 1990) och 'epistemiska kulturer' (Knorr-Cetina 1999) såsom tillhöriga olika discipliner. I artikel IV görs så ett försök att tillämpa det genreteoretiska ramverket från artikel III i analysen av 16 bloggar, varav 8 i partikelfysik och 8 inom digital historia. Trots den till synes stora olikheten mellan de jämförda disciplinerna visar inte analysen på några avgörande skillnader mellan dem i det genremässiga uttrycket i bloggarna, trots att de kan antas representera olika 'epistemiska kulturer'. Det kan förstås vara så att det finns mer som förenar bloggare, varifrån de än kommer, än som särskiljer företrädare för olika forskningsfält. Men det skulle också till en del kunna bero på att den kontextuella analysen här inte varit tillräckligt djup. Det är i så fall den enda möjliga kritik jag, såsom gammal student i vetenskapsfilosofi från 1980-talet då Kuhn et al. fortfarande var aktuella, kan rikta mot Kjellberg: det hade varit intressant att se vad en fördjupad "kunskapssociologisk" analys av olika forskarbloggar hade kunnat ge, en analys som inte begränsade sig till en kontext bestående bara av forskarens institutionella hemvist och länkar till andra bloggar.

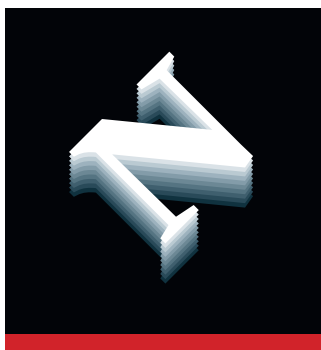
Den otvetydiga förtjänsten med avhandlingen är dock att Kjellberg genom sin pionjärinsats har visat att forskarbloggar kan studeras vetenskapligt, och att de förtjänar seriös uppmärksamhet – också från bibliotekens sida.

JOAKIM PHILIPSON

Bibliotekarie, Kungliga Biblioteket

Avhandlingen finns fritt tillgänglig på:

<http://www.lu.se/o.o.i.s?id=125886&postid=1664543>

Notiser

Debattsajten som vågar

SVERIGES FÖRSTA debattsajt för integrationsfrågor, sverigesresurser.se, är född. Sajten startades i början av året av Amanda Björkman som studerar till civil-ekonom vid Stockholms universitet. Hon hoppas på detta sätt få bidrag till konkreta lösningar i integrationsdebatten. På sajten finns flera inlägg publicerade av statsvetare och politiker som Lars Ohly (V), Tomas Tobé (M), Christoffer Dulny (SD), Jytte Guteland (ordförande för SSU), Caroline Szyber (KD), Linnea Ripenberg (Love Tensta) och kommunalrådet Anders Lago.

Amanda Björkman tycker att det är viktigt att alla röster från såväl näringslivet, politiska sektorn, religiösa representanter som utbildningsväsendet ska höras. Men det krävs mod att debattera i denna fråga, anser hon. Det är även en poäng att Sverige-demokrater kan få medverka, menar Amanda Björkman.

– Men sajten har samtidigt en viss värdegrund och artiklar som inte tillför något nytt kommer vi inte att ta in.

Alla seriösa läsare är välkomna att delta i debatten.

Tidningen Stockholm City har utnämnt Amanda Björkman till veckans hjältinna för att ha skapat en webbdiskussion som få medier vågar ta.

ÅE

Digital musikcensur allt vanligare

MÅNGA MUSIKER och artister får sina låttitlar ändrade på den digitala kommersiella marknaden. Det handlar inte om stater som Egypten som utför censur utan om jätteföretag som iTunes och YouTube som stryker i titlar och tystar i låtar. Sveriges Radios "Mitt i musiken", rapporterar om den danske artisten Thomas Helmig som sjunger om "Stupid Man". Nätmusikbutiken iTunes censurerade låten och ersatte ordet "stupid" med stjärnor istället.

Filmen om Rolling Stones heter "Cocksucker Blues" men förvandlas till "Beep Beep Blues". Exemplet är många. Förutom iTunes är även YouTube ivrig på att plocka bort kontroversiella videor – antingen helt eller genom att tysta vissa ord. Artisten och konstnären M.I.A:s musikvideo "Born Free" av Romain Gavras ansågs vara för kontroversiell för YouTube (som ägs av Google) och plockades helt sonika bort därifrån. Idag kan filmen om en nations jakt på rödhåriga istället ses på Vimeo. Det underliga är att denna sorts censur är utbredd och pågår utan tillstånd. Den internationella organisationen för musik- och yttrandefrihet, Freemuse, menar att man kränker upphovsrätten när man för över amerikansk lagstiftning till Europa. I USA är det exempelvis vanligt att man plockar bort exempelvis grövre svordomar och ersätter dem med en pipsignal. Lars Ilshammar, historiker och chef på Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek menar att det är en missuppfattning att internet är ett fritt och öppet forum och att västvärlden är förskonad från censur.

– Vi upplever en sorts kulturkamp på nätet. Det är inte alls bara skurkstater som ägnar sig åt att kontrollera och censurera innehållet utan också hederliga demokratiska regimer i vår del av världen, inte minst är det ekonomiska intressen som styr. Vi begår nog ett misstag om vi tror att censur bara förekommer i Egypten och Iran och sådana stater idag.

Upphovsrättsfrågorna inom musiken måste lyftas på en större kulturpolitisk nivå, menar kritiker. Annars finns det en risk att musiken blir foglig och menlös för att få uppträda på de stora bolagen.

Men det finns motkrafter till denna utveckling. Linda Engström som är vice ordförande i Ungdomens nykterhetsförbund vill inte ha någon musikcensur exempelvis när det gäller musik med texter som kan ses som drogliberala. Hon menar att censur är fel väg att gå.

ÅE

Myndigheten för kultur-analys

DEN 1 april drog den nya Myndigheten för kulturanalys igång sin verksamhet.

Myndigheten för kulturanalys har till uppgift att, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen, utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet. I uppgiften ingår att analysera utvecklingen både inom detta område och inom andra samhällsområden som har betydelse för kulturlivet. Vidare ska myndigheten bistå regeringen med underlag och rekommendationer som kan ligga till grund för utveckling och omprövning av politiken.

Tippat var att Göran Blomberg, departementsråd på Kulturdepartementet och som fick uppdraget att genomföra bildandet av myndigheten, skulle bli chef för densamma. Så blev det inte. Istället utsågs Clas-Uno Frykholm till direktör och chef för Myndigheten för kulturanalys. Clas-Uno Frykholm är född 1948 och är fil. dr i pedagogik med inriktning mot utvärdering. Han arbetade tidigare som direktör och utvärderings- och kvalitetsansvarig på MISTRA (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning).

Myndigheten för kulturanalys får 9,3 miljoner i anslag för 2011. Merparten av anslaget går till förvaltning och cirka 2 miljoner avsätts till forskning. De områden som myndigheten ska täcka är:

- forskning och statistik
- samhällsekonomisk analys
- kulturpolitisk analys
- omvärldsanalyser och kommunikationer

Den nya myndighetens roll blir att analysera vilka effekter de utbetalningar, som bl a sker via Kulturrådet, åstadkommer.

HZ

Vad är ett boklån värt?

FÖRFATTARE, ILLUSTRATÖRER

och fotografer är inte överens med regeringen vad gäller bibliotek ersättning. Statens bud är ett öre mer per lån medan upphovsmännen kräver 10 öre mer för tre år framöver.

Varje år förhandlar upphovsrättorganisationerna med staten om bibliotek ersättningen men förra årets förhandlingar strandade i fjol eftersom man inte lyckades komma överens. I dag betalar staten 132 öre per lån och efter att staten lagt ett bud på ett öre mer per lån, strandade förhandlingarna. Upphovsmännen kräver tio gånger mer och hänvisar till andra yrkesgrupper, exempelvis tjänstemännen, som länge har haft en bättre löneutveckling. Dessutom menar upphovsrättorganisationerna att det finns färre stipendier att söka idag vilket minskar möjligheterna till försörjning. Medling mellan Kulturdepartement och upphovsmän går nu så långsamt att det finns risk för en konflikt. 1969 tömde författare Stadsbiblioteket i Stockholm på 7000 böcker i en aktion mot låga ersättningar. Olof Palmes bok *Politik är att vilja* var den bok som fick stå kvar i hyllan. En liknande aktion kan Författarförbundet mycket väl tänka sig för att få igenom sina krav, påpekar Mats Söderlund till SvD. Kritiker menar dock att författarna redan har en rätt bra överenskommelse med staten i jämförelse med vad många andra kulturarbetare och konstnärer har. Dessa kan bara drömma om att överhuvudtaget få en ersättning av staten för sitt arbete. Boken som lämnas kvar i hyllan 2011 kanske kan bli *Kallskänken* av Jenny Wrangborg, påpekar en av de elakaste kritikerna.

ÅE

Samordnande e-enhet vid Riksarkivet

REGERINGEN HAR gett Riksarkivet i uppdrag att inrätta ett samordningssekreteriat för digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet under perioden 2011–2015. Sekretariatet ska vara organiserat som en särskild enhet vid Riksarkivet.

Sekreteriatet ska även stå för utveckling och kompetensuppbyggnad inom området samt vara ett stöd i myndigheternas, institutionernas och företagens arbete med att digitalisera och skapa digital tillgång till kulturarvet.

Arbetet med digitaliseringsfrågor inom kulturområdet är en viktig del av regeringens arbete med e-förvaltning och den samlade handlingsplanen för digitalisering – En digital agenda för Sverige.

HZ

"MAX POTTA" VS. "SÅ BLEV JAG TILL"? LÄR DIG MER OM LITTERATUR FÖR EN YNGRE MÅLGRUPP.

LÄS KURSEN BARN - och ungdomslitteratur, Bilderboken och lyriken

Fördjupa dina kunskaper inom bilderbokens utveckling, genrer och estetik. Lyrik för barn och ungdom ur ett didaktiskt, estetiskt och språkutvecklande perspektiv.

Mer om våra utbildningar inom litteraturvetenskap hittar du på:

WWW.MIUN.SE/LITTERATURVETENSKAP

MIUN.SE
UPPTÄCK DINA MÖJLIGHETER

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

Notiser

Sexbok vinner Slangbellan

INTI CHAVEZ Perez tilldelas Slangbellan för sin bok *Respekt – en sexbok för killar*. Motiveringen lyder: "På ett klart och enkelt språk reder Inti Chavez Perez ut de krångligaste sexuella frågor och fördjupar sig i de känsligaste ämnen, med frimodighet, humor och stenhård koll."

Det är första gången som en fackbok vinner Slangbellan. Priset består av en handtäljd slangbellsa av Kalle Güettler, ett diplom av Kristina Digman och 30 000 kronor. Förutom Inti Chavez Perez var Jenny Jägerfeld (*Här ligger jag och blöder*) och Joar Tiberg (*Månen blev rädd*) nominerade till det årliga debutantpriset som sedan 1998 delats ut av bus, sektionen för Barn- och ungdomsboksförfattare inom Sveriges Författarförbund. Tidigare pristagare är bland annat Johanna Thydel för *I taket lyser stjärnorna* och Sarah Kadefors för *Långlördag i city*.

ÅE

Clara Gumpert, kl, Michelle Atlas, förra årets vinnare av Lilla Medicinpriset och KP:s Ola Lindholm.

Barn forskar på KP-webben

KAROLINSKA INSTITUTET fortsätter samarbetet med tidningen Kamratpostens prenumeranter på kpwebben.se. Förra året inleddes samarbetet där forskare och forskarstudenter chattar med barn om medicinska frågor. Ungefär 60 000 barn och unga från hela Sverige, ges chansen att delta i forskningsuppdrag tillsammans med doktorander och forskare från KI.

De barn som vill delta blir medlemmar i en forskarklubb på kpwebben.se och tävlar om Lilla Medicinpriset.

– Karolinska Institutet och Kamratposten är ett underbart äktenskap. Bägge erbjuder världen kvalitet, nyfikenhet, kunskap, fantasi och kreativitet i världsklass. Tillsammans kan vi inspirera tusentals barn att ägna sig åt livets viktigaste frågor, säger Ola Lindholm, chefredaktör och ansvarig utgivare för Kamratposten.

Forskarklubben kommer att ha ett särskilt tema varje månad där man ska kunna besvara medicinska frågor och utföra enklare experiment, laborationer och studier. Bland årets forskningsområden finns bland annat: "Gener och ärftlighet", "Diabetes eller sockersjuka – vad är det?" och "Kroppens objudna gäster: parasiter". Varje månad koras "månadens forskare" som säkras en finalplats i tävlingen om Lilla Medicinpriset. I december utses vinnaren.

– Efter ett mycket lyckat första år känns det fantastiskt roligt att fortsätta samarbetet med Kamratposten. Jag ser fram emot ett intensivt och spännande forskningsår och att vara med och utse en vinnare av Lilla Medicinpriset 2011, säger Clara Gumpert, dekanus för forskarutbildningen vid Karolinska Institutet.

ÅE

Poet och bibliotekarie prisas

BORÅS TIDNINGS debutantpris tilldelas i år en poet och utbildad bibliotekarie. Helena Österlund får priset för sin diktsamling *Ordet och färgerna under*.

Den 33-åriga stockholmskan Helena Österberg får 100 000 kronor och äran för sin skrivkonst. Motiveringen lyder: "För dikter som med förnyelsens blick öppnar gränserna mellan ordens natur, orden som natur och naturen som ord".

I årets jury ingick Anna Hallberg, kritiker och poet, Lena Kvist, Borås Tidnings kritikredaktör samt Christian Swalander, Högsolan i Borås.

De andra författarna som nominerats var Eli Levén för boken *Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats*, Stephan Mendel-Enk för *Tre Apor*, Elin Ruuth för *Fara vill* och Anna Ringberg för *Boys*.

ÅE

Nya styrelseledamöter i Kulturrådet

TVÅ AKTIVA kulturutövare kliver in i Kulturrådets styrelse. Tre år framöver kommer konstnären Charlotte Gyllenhammar och tonsättaren Tebogo Monnakgotla att vara styrelseledamöter.

Det har hörts kritik om att det saknats aktiva konstnärer i Kulturrådets styrelse sedan Marianne Lindberg De Geers förordnande gick ut. Nu kanske kritiken mildras då två yrkesutövande kulturarbetare tar plats i styrelsen.

Tebogo Monnakgotla är tonsättare och cellist med utbildning från Musikhögskolan i Piteå och Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Hon har komponerat såväl kammarmusik som verk för orkester, kör och elektroakustisk musik.

Charlotte Gyllenhammar har studerat måleri vid Kungliga konsthögskolan i Stockholm och skulptur vid Royal College of Art i London. Hon har framför allt arbetat med video och installationer. Många av hennes verk har varit kontroversiella och orsakat diskussioner. Charlotte Gyllenhammars konst finns på flera museer och konsthallar i Sverige och övriga världen.

– Det är glädjande att styrelsen vid Statens kulturråd nu kompletteras med två ledamöter som besitter stor konstnärlig kompetens och integritet inom kulturområdet, säger kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Övriga i Kulturrådets styrelse är: Kerstin Brunnberg (journalist och ordförande), Kennet Johansson (generaldirektör), Martin Borgs (dokumentärfilmare), Benny Fredriksson (vd och chef för Stockholms stadsteater), Karin Helander (professor), Lars Strannegård (professor) och Mats Wallenius (fonddirektör).

ÅE

Gunnar Sahlin går i pension

RIKSbibliotekarie

Gunnar Sahlin går i pension i november. I slutet av februari informeras personalen på KB att riksbibliotekarien går i pension i samband med att hans mandat går ut. Gunnar Sahlin tillträdde som riksbibliotekarie den 1 oktober 2003. Normalt löper riksbibliotekariens förordnande på högst sex. Gunnar Sahlin har med en tvåårig förlängning gjort åtta år på posten. Gunnar Sahlin är född 1946 och fyller 65 år i år.

FOTO: ELSA GUSTAFSSON

HZ

På nytt jobb...

REGIONbibliotekschefen

i Halland, Anette Eliasson, blir ny bibliotekschef i Mölndal. Hon börjar sitt nya arbete i mitten av maj. Anette Eliasson har tidigare arbetat som adjunkt på Bibliotekshögskolan i Borås och 2007 blev hon regionbibliotekschef. Efter moget övervägande har hon bestämt sig för att anta utmaningen att arbeta med biblioteksutveckling i Mölndal.

– Jag är nyfiken på att arbeta med bibliotek på lite närmare håll och se på vilka sätt ett kommunalt bibliotek kan bidra till den lokala samhällsutvecklingen lite mer konkret.

Men det har inte varit något lätt beslut. Under sina fem år i Halland har Anette Eliasson haft fantastiskt roligt. Det har varit en utmaning att arbeta med det som hänt och det som händer – på regional och nationell nivå. Hon har bland annat varit med om att ta fram en regional biblioteksstrategi samt biblioteksdelen i Hallands kulturplan men nämner att det även i framtiden kommer att finnas lockande arbete att ta itu med, bland annat konsekvenser av en eventuell revidering av bibliotekslagen, fjärrlåneutredningen och en gemensam nationell katalog.

– Jag ser fram emot att tillsammans med bibliotekspersonalen och andra aktörer i Mölndal delta i arbetet med att ta fram ett nytt bibliotek för Mölndalsborna. Vem som blir ny länsbibliotekarie i Halland är i skrivande stund inte klart.

ÅE

FOTO: TORIKEL EDENBORG

Digitaliseringsrådet utsett

26 NYA ledamöter ingår i Digitaliseringsrådet. Denna grupp är IT-minister Anna-Karin Hatts rådgivande grupp som bland annat ska ta fram en digital agenda för Sverige.

Ledamöterna kommer från både privat och offentlig sektor. Rådet ska bistå regeringen i arbetet med att ta fram IT- och regionministerns övergripande plan, kallad Digital agenda för Sverige (se BBL nr 1/2011.).

– Digitaliseringsrådet kommer att spela en viktig roll framöver. I arbetet med en Digital agenda för Sverige behöver vi hjälp av skarpa hjärnor med olika erfarenhet och kunskap. Jag är därför mycket glad att kunna presentera de 26 ledamöter som rådet består av. Jag vill också tacka dem för att de avsätter tid och engagerar sig i att bidra till att Sverige ska bli världens mest framgångsrika digitala samhälle, säger IT- och regionminister Anna-Karin Hatt som hoppas kunna presentera en plan senare i år.

Det tidigare IT-rådet, inrättat av infrastrukturminister Åsa Torstensson, lades ner i december förra året. Fyra av ledamöterna i det nya Digitaliseringsrådet satt tidigare i IT-rådet: Patrik Fältström, Lars Hultkrantz, Kristina Höök och Anne-Marie Fransson. Samtliga ledamöter i Digitaliseringsrådet är:

KARIN AJAXON, projektkoordinator i Juliagruppen

EVA-KARIN ANDERMAN, forskningsansvarig i Stiftelsen Svensk Industridesign
HANS VON AXELSSON, utredare på Handisam

ANN-MARIE FRANSSON, förbundsledare IT & Telekommunikation

PATRIK FÄLTSTRÖM, Distinguished Consulting Engineer, Cisco

MATILDA GENNVI-GUSTAVSSON, Sustainability Director, Ericsson

PIA GRUVÖ, chef för Avdelningen för Krypto och IT-säkerhet, Militära säkerhetstjänsten

PETER GÄRDEFORS, professor i kognitionsvetenskap, Lunds universitet

MIKAEL HAGLUND, teknisk direktör, IBM Sverige

JENS HENRIKSSON, internationell sekreterare, Sveriges konsumenter

ANETTE HOLM, IT-direktör, Stockholms stad

LARS HULTKRANTZ, professor i nationalekonomi, Örebro universitet

KRISTINA HÖÖK, professor i Människa-Maskin-Interaktion, Stockholms Universitet

ANNA KARLSSON, grundskollärare, Viktor Rydbergs samskola

PETER KRANTZ, kommittésekreterare, E-delegationen

MARIANNE LARSSON, projektledare, Teknopol

MARTINA LIND, entreprenör och grundare av Politometern

KURT-ERIK LINDQVIST, verkställande direktör, Netnod

DENNIS PAMLIN, verkställande direktör, 21st Century Frontiers

ÅKE ROSANDHER, chef Center för eHälsa i samverkan

OLA ROSLING, verksamhetschef, stiftelsen Gapminder

ANDERS SJÖMAN, kommunikationschef, Voddler

BRIT STAKSTON, mediestrateg, JMW

BOSSE SVENSSON, verkställande direktör, Mktmedia

STAFFAN TRUVÉ, forskningsdirektör, Recorded Future

DANIEL WESTMAN, doktorand i rättsinformatik, Stockholms universitet.

ÅE

SR:s romanpris

BEATE GRIMSRUD vann lyssnarjuryns hjärtan och knep Sveriges Radios Romanpris 2011. Det var andra gången som hon tilldelas Romanpriset. År 2000 fick hon priset *Jag smyger förbi en yxa*. I år fick Beate Grimsrud priset för sin roman *En dåre fri* (se även BBL nr 9/2010). Motiveringen lyder: *För en skarp och drabbande läsupplevelse vars röster dröjer sig kvar.*

Romanen handlar om författaren Eli, en kreativ och begåvad tjej, som ända sedan hon var barn plågats av röster i huvudet. En skildring av hur psykos kan te sig inifrån. Priset som består av äran och 30 000 kronor delades ut i Berwaldhallen i Stockholm för artonde gången. Beate Grimsrud fick nyligen även det norska litteraturkritikerpriset för sin senaste roman. Hon är dessutom dubbelnominerad till Nordiska rådets litteraturpris – av både Sverige och Norge.

ÅE

DELSTATEN CHIHUAHUA i Mexiko är en av världens mest våldsdrabbade regioner. Ciudad Juárez, den fattiga industristaden nära den amerikanska gränsen och mest känd för sina många och till dags dato ouppklarade kvinnomord, hör till de värst utsatta. Det är ett ställe som verkar vara helvetet på jorden där de rivaliserande knarkkartellerna är den främsta orsaken till det våld som sedan många år håller regionen i en strypsnara.

Det här är också en del av världen som spelar en betydande roll i Roberto Bolaños ofullbordade mastodontroman 2666, som utkom på svenska i slutet av förra året i Lena E Heymans heroiska översättning. Roman och roman – 2666 med sina över ettusen sidor består av fem separata delar där varje del egentligen är en roman i sig som i motiv och gestaltning skiljer sig från de övriga. Men, ska det visa sig, de olika delarnas separata trådar sammanlöper i en gemensam knutpunkt: den fiktiva ökenstaden Santa Teresa eller om man så vill, verklighetens Ciudad Juárez. Läsningen blir på sätt och vis en resa där man från fem olika håll närmar sig mörkrets hjärta. Ett slags obarmhärtigt och svårsmält nav utgör bokens fjärde och längsta del, "Brotten". I kylig, halvdokumentär reportagestil som för tankarna till Norman Mailer i tex *Bödelns sång*, radas kvinnoliken upp: det är oftast fabriksarbeterskor, våldtagna, lemlästade, inte sällan strypta och sedan dumpade på någon sop-tipp eller i öknen. Sida upp och sida ner i en ändlös och skoningslös katalog. Det spekuleras om bestialiska seriemördare men Bolaño antyder något annat: ett nära nog institutionaliserat kvinnoförakt i kombination med ett genomkorrupt civilt samhälle.

Romanen börjar dock betydligt lättare med "Avsnittet om kritikerna". Det handlar om fyra litteraturforskare från olika delar av Europa som förenas, förutom med varandra i olika konstellationer, i besattheten att finna en försvunnen och mytomspunnen tysk författare. Om det ringer några klockor så är det helt rätt – temat känns igen från Bolaños roman *De vilda detektiverna*.

Ryktet gör gällande att den tyske författaren senast siktats i Santa Teresa varpå forskarna tar ett flyg dit. Ankomsten präglas av mardrömmar och onda förningar.

Läst

Roberto Bolaño
2666

Översättning:
Lena E Heyman
Albert Bonniers förlag

Småstaden som metafysiskt helvete – stämningen är i bästa David Lynch-anda diffust hotfull i denna av döden märkta stad. Precis då klipper Bolaño berättelsen och lämnar forskarna åt deras öden.

I del två är tonen mer melankolisk. Här är huvudpersonen filosofiläraren Amalfitano, en medelålders chilena-re i mexikansk exil som börjar höra röster och vars räds-la för att hans dotter ska bli nästa offer i raden av kvin-mord fördunklar hans dagar och nätter. Den därpå följande lite pulp-artade, hårdkokta skildringen handlar om Oscar Fate, en journalist från Harlem specialiserad på Svarta pantrarnas historia, som av en slump ham-nar i Santa Teresa för att bevaka en boxningsmatch och snart blir indragen i stadens mörka hemligheter. I den sista och avslutande femte delen träder så den mystiska tyska författaren fram och på ett sömlöst och nästan magiskt sätt förflyttar Bolaño berättelsen från 1990-ta-lets Mexiko till andra världskrigets Europa.

Det finns i 2666 många paralleller till Bolaños mäs-terverk från 1998, *De vilda detektiverna* (svensk över-sättning 2007) och förståelsen ökar om man har läst den. Också där kretsar berättandet kring en försvunnen gåtfull författargestalt, också där återfinns man de många rösterna i ett omfattande persongalleri, de va-rierande stilgreppen, de många sidoberättelserna, det vilt associativa liksom omsorgsfullt utlagda ledtrådar och spår som inte leder någonstans.

De vilda detektiverna med sin spirituella elegans var ett läsäventyr utöver det vanliga och det är också 2666 även om den ter sig aningen mer tungfotad, möjligen för att författaren aldrig hann slutföra sitt verk. Svårt att säga. Som roman betraktad är 2666 kanske precis så vildsint experimentell och oförvägen som Bolaño öns-kade. "Den som egentligen skriver det mindre betydan-de verket är en hemlig författare som endast accepterar det som dikteras av mästerverket", som det står i 2666.

Denna väldiga romankropp är långt ifrån perfekt, vissa av delarna är på tok för långa och ändå som helhet gnistrande och intressantare än mycket som publice-rats på senare år. Bolaño hanterar de litterära konven-tionerna med en likgiltighet som bara den kan göra som behärskar dem till fulländning.

HENRIETTE ZORN

Föreningsnytt

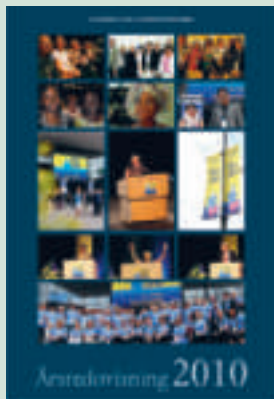
Material till föreningsnytt mailas till:
pax@biblioteksforeningen.org

Två nya ledamöter föreslås till föreningens styrelse

Svensk Biblioteksförenings årsmöte går av stapeln torsdagen den 12 maj kl 16.30 i samband med Biblioteksdagarna på Wisby Strand i Visby. Valberedningen presenterade sitt förslag i mitten av mars. Till nya ledamöter föreslås David Jonsson, strategisk utvecklare vid kulturförvaltningen i Helsingborg och Peter Linde, bibliotekarie vid Blekinge Tekniska Högskola. De föreslås ersätta Christina Jönsson Adrial och Jenny Poncin som båda meddelat att de avgår.

Valberedningen föreslår omval på Ulrika Domellöf Mattsson koordinator, Naturvårdsverkets bibliotek (invald 2009), Inger Edebro Sikström bibliotekschef, Umeå stadsbibliotek, (invald 2007) och Margareta Lundberg Rodin prefekt, Bibliotekshögskolan i Borås (invald 2008).

Årsmöteshandlingarna presenteras på föreningens hemsida och skickas per e-post eller brev till alla medlemmar i början av april. Inga motioner har inkommit till årsmötet. Valberedningen har bestått av Henrik Åslund, Lund (sammankallande), Elisabeth Aldstedt, Stockholm, Katarina Forsström, Malmö, Helena Rudberg, Stockholm och Ellen Åberg, Göteborg.

David Jonsson om David Jonsson

David Jonsson arbetar som strategisk utvecklare på Kulturförvaltningen i Helsingborg och ingår i förvaltningens ledningsgrupp. I Davids fall handlar strategisk utveckling om att bistå kulturchefen med "varför"-frågor, ett passande uppdrag eftersom David oftast tycker "mål" och "varför" är intressantare än "hur".

David har examen från BIVIL i Lund. Har tidigare arbetat på biblioteken i Malmö och Helsingborg, senast som tf bibliotekschef för folkbiblioteken i Helsingborg. Även på dessa arbeten har David fokuserat på mål, varför och organisation snarare än på detaljer. Fritidsintressena är spretiga. Det blir mycket kulturupplevelser i alla dess former samt squash som är ett annat, alldeles nytt, intresse. Gillar att resa så fort det ges rimliga möjligheter. Bästa platsen är dock fortfarande Möllevången i Malmö där bostaden finns.

Peter Linde om Peter Linde

Peter Linde arbetar som bibliotekarie vid Blekinge Tekniska Högskola i Karlskrona sedan 1995. Tidigare arbetsplatser var Lunds universitetssjukhus bibliotek och Yrkesmedicinska institutionen på samma ort. Sedan mitten av 80-talet engagerad i frågor om elektronisk publicering. Detta intresse har kommit till uttryck i ett antal nationella och internationella projekt med fokus på digitalt kulturarv, Open Access, publiceringsdatabaser och nätverkande österut. Nu, i full fart på väg genom den övre medelåldern, med två utflugna barn och det tredje flygfärdigt, känner han sig fortfarande - bra dagar - som tonåringen som tidigare ofta sågs rotande i Karlskronas musikaffärers skivbackar. Skivsamlandet har med åren avtagit med tilltagande åldersrelaterat brytningsfel. Hörseln är däremot utmärkt trots flitiga konsertbesök, främst under 70-talet, då inte ens Eric Clapton, Allman Brothers Band, Neil Young, etc. lyckades framkalla minsta lilla tinnitus. Har dock hört talas om Lady Gaga. Har aldrig spelat golf. Gillar älgar.

Hemsida: <http://www.bth.se/bib/lindesajt.nsf>

Posterutställning under Biblioteksdagarna

Svensk Biblioteksförening bjuder in alla institutionella medlemmar att visa ett projekt eller bra ordinarie verksamhet i en affischutställning (Poster Session) under Biblioteksdagarna i Visby. Ni får plats att sätta upp en affisch (eller flera) på ett utrymme som är cirka 90x190 cm. Det är gratis att ställa ut en affisch men om man vill vara med på konferensen får man anmäla sig som deltagare och betala deltagaravgift. Ni förväntas bemanna er "affisch" för att svara på frågor under torsdagen den 12 maj mellan kl. 12.00–13.30. Anmälan till affischutställningen vill vi ha senast 15 april till Wiviann Wilhelmsson på föreningens kansli, e-post ww@biblioteksforeningen.org.

Årsmöte

Torsdagen den 12 maj kl 16.30
på Wisby Strand, Visby.

Alla medlemmar hälsas varmt
välkomna!

Nytt material: Barn berättar

Svensk Biblioteksförbund har tagit fram en ny rapport om barns läsning och vilken roll biblioteket kan spela i det lässtimulerande arbetet. Rapporten bygger på intervjuer med ett hundratal barn i 10-årsåldern.

Rapporten visar att biblioteket är inne på rätt väg i sitt lässtimulerande arbete. Det är viktigt att anknyta till barnens egna erfarenheter och textvärldar och biblioteket behöver anpassa sitt arbete till barns skiftande förhållande till läsning och olika medieformat. Barnbibliotekarier behöver föra samtal med barnen om berättelser och förfina sina metoder för att undanröja läshinder. Biblioteket ska möta barnen både när de läser för att lära och när de läser av ren och skär lust.

Undersökningen är utformad av Svensk Biblioteksförbundets verksamhetsgrupp för barns och ungas läsande under ledning av Wiviann Wilhelmsson. Gruppens medlemmar – Maria Ehde Andersson, Eva Fridlund, Agneta Krohn Strömshed, Ingrid Källström och Liz ten Hoeve – har planerat undersökningen och genomfört barnintervjuerna. Åse Hedemark, fil. dr. i biblioteks- och informationsvetenskap och verksam vid institutionen för ABM, Uppsala universitet, har analyserat intervjuerna och skrivit rapporten.

Rapporten presenterades första gången vid den fullbokade konferensen "Vad tycker barnen?" som Svensk Biblioteksförbund arrangerade i slutet av mars. Materialet kommer att skickas ut till folkbibliotek och skolbibliotek som är institutionella medlemmar i Svensk Biblioteksförbund. Materialet finns som pdf-fil på vår hemsida och går att beställa från föreningens kansli.

PAX

Påminnelse: Scenprogram under Bok & Biblioteks- mässan

Vill ni presentera era utvecklingsprojekt? Vill ni berätta om era succéer? Har ni idéer ni vill sprida vidare till andra bibliotek runt om i landet? Svensk Biblioteksförbund fortsätter med de senaste årens stora succé Biblioteksscenen under Bok & Biblioteksmässan i Göteborg 22-25 september 2011. Alla institutionella medlemmar inbjuds att presentera projekt på Biblioteksscenen i E-hallen under mässans två första dagar. Är ni intresserade av att medverka finns mer information på vår hemsida. Intresseanmälan skickar ni senast 18 maj till Peter Axelsson pax@biblioteksforeningen.org. Vi kommer sedan att göra ett urval av förslagen.

PAX

Missa inte Botkyrka Internationella bokmässan 2011

I början av maj arrangerar Botkyrka bibliotek en internationell bokmässan som blir en ny viktig mötesplats för alla som arbetar med mångspråkig biblioteksverksamhet. Mässan arrangeras 5-7 maj i Hallunda.

Svensk Biblioteksförbundets styrelse beslutade i höstas att bevilja utvecklingsstöd till projektet "Botkyrka internationella bibliotek - Öppen scen för det fria ordet". I Hallunda bibliotek i Botkyrka skapas en miljö som direkt förmedlar budskapet att Hallunda är ett internationellt bibliotek och man vill bereda besökarna möjlighet

att själva medverka aktivt. Ett redskap för detta är en öppen scen där debatter, samhällsfrågor, litteratur och poesi får ta plats, en öppen scen för det fria ordet. Projektet pågår till och med 2012. En del i projektet, som dock finansieras på annat sätt, är den internationella bokmässan.

Under mässan delas för första gången ut ett pris för mångspråkig biblioteksverksamhet. Priset är ett hederspris som delas ut till det bibliotek i Sverige som på ett förtjänstfullt sätt utvecklat sitt arbete med mångspråkig biblioteksverksamhet i nya riktningar. Priset är instiftat av Botkyrka Internationella Bokmässan och Internationella biblioteket med stöd av Kungliga biblioteket och Svensk Biblioteksförbund.

PAX

Våra konferenser

**Nationell konferens kring
referensarbete och fjärlån
Stockholm 11 april**

**Seminarium om
marknadsföring
Stockholm 15 april**

**Biblioteksdagarna
Visby 11-13 maj**

**Den 14:e årliga medicinska
bibliotekskonferensen
13-14 juni, Linköping**

Program och anmälan på vår hemsida
www.biblioteksforeningen.org

BIBLIOTEKS DAGARNA

VISBY 2011

Välkommen till Visby 11–13 maj

Fri tillgång

Biblioteken erbjuder fri tillgång till information och kunskap och de är en viktig byggsten i ett demokratiskt samhälle. Den pågående och omfattande förändringen av informationssamhället försätter biblioteken i brytpunkten mellan det ständiga flödet i en digital och global värld och den mer konstanta berättelsen på papper mellan två pärmar.

Svensk Biblioteksförning inbjuder till tre intressanta dagar kring dessa frågor. Biblioteksdagarna är mötesplatsen för alla som är verksamma inom biblioteksområdet; bibliotekarier, politiker, beslutsfattare och andra som är intresserade av biblioteksutveckling.

Biblioteksdagarna 2011 inleds kl. 13.30 onsdagen den 11 maj av Inga Lundén, ordförande Svensk Biblioteksförning och Cecilia Schelin Seidegård, landshövding Gotland. Konferensens avslutas kl. 12.45 på fredagen.

Varmt välkomna!

Fullständigt program och anmälningsformulär finns på
www.biblioteksdagarna.se

*Välj mellan
närmare 50 olika
parallellseminarier,
aktiva arbetsgrupper
och studiebesök.*

Keynote Speakers

Public Service

Kerstin Brunberg,
styrelseordförande, Statens
Kulturråd.

Implications of the digital transition for libraries

Prof. David Nicholas,
Director, Department of
Information Studies, Centre
for Publishing and CIBER,
London.

Grand Challenges of Librarianship

R. David Lankes,
Associate Professor,
Syracuse University's School
of Information Studies.

Liberal Education

Jörgen Tholin,
rektor Högscholan på
Gotland.

Bibliotekssamverkan – nytt uppdrag för Kungliga biblioteket

Gunilla Herdenberg,
avdelningschef, Nationell
samverkan, Kungliga
biblioteket.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Kalendarium

Maila info till kalendariet: pax@biblioteksforeningen.org
för vidare info se <http://www.biblioteksforeningen.org>

7 april, KB, Stockholm

The Dewey journey in Europe – a case study of classification in the 21st century

I samarbete med Kungliga biblioteket arrangerar The European DDC Users' group (EDUG) sitt årliga möte och vill härmed inbjuda dig till symposiet
ARR: European DDC Users' group (EDUG)
MER INFO: www.kb.se/aktuellt/utbildningar/2011/EDUG-conference-2011/

11 april, Stockholm

Nationell konferens kring referensarbete och fjärrlån

Dagen kommer att bjuda på information från KB och LIBRIS, nyheter på fjärrlåneområdet, glimtar från den Nordiska fjärrlånekonferensen i Esbo samt inlägg och tankar om hur bibliotekens referensservice kan utvecklas och förbättras. Konferensen riktar sig framför allt till folkbiblioteken – men alla är förstås välkomna!
ARR: Svensk Biblioteksforening och Informations- och lånecentralerna i Stockholm, Malmö och Umeå
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

13 april, Över hela landet

Världsbokdagen firas 13 april!

ARR: Svenska Unescorådet

15 april, Stockholm

Bilder av biblioteket

Biblioteken har traditionellt hållit en låg profil ur kommunikationshänseende. Undersökningar visar att biblioteken är kända ändå, men att kunskaper om vad vi har att erbjuda kan bli bättre. Under dagen kommer ni därför att möta ett flertal inspirerande exempel på marknadsföringsaktiviteter i landet – representanter från bl.a. Halland, Kalmar/Sydost, Norrbotten och högskolebibliotek.
ARR: Svensk Biblioteksforening i samarbete med Norrbottens länsbibliotek, Regionbibliotek Halland, Länsbibliotek Sydost, Regionbibliotek Kalmar, Malmö högskolas Bibliotek och Bibliotek & läranderesurser vid Högskolan i Borås.
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

3 maj, Stockholm

Adam Helms Lecture 2011

2011 års talare är John B Thompson som har skrivit böckerna Books in the Digital Age och Merchants of Culture: The Publishing Business in the Twenty-First Century. John B Thompsons föredrag kommer att behandla bokbranschens nutid och framtid.
ARR: Stockholms universitetsbibliotek
MER INFO: www.sub.su.se/adamhelms

5–7 maj, Hallunda bibliotek, Folkets hus Botkyrka internationella bokmässa

Välkommen till årets mest intressanta, mångspråkiga händelse. Vi bjuder in dig som arbetar med mångspråk och är verksam inom bibliotek, skola, bok- och förlagsbranschen samt enskilda organisationer. Botkyrka internationella bokmässan bjuder på tre innehållsrika dagar med fokus på mångspråk, litteraturförmedling, översättning, tvåspråkighet och pedagogik.
ARR: Biblioteken i Botkyrka
MER INFO: www.botkyrka.se/BIB

6 maj, Uppsala

Nätverksträff – Nätverket för tidningar och tidskrifter

Välkomna till årets nätverksträff som i år hålls i Uppsala. Det blir samtal om tidnings- och tidskriftsfrågor, information om SFX, visning av Uppsala stadsbibliotek och studiebesök på UNT. Anmäl dig till kristina.andersson@umea.se senast 26 april
ARR: Svensk Biblioteksforenings nätverk för tidskrifter på bibliotek
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

10–11 maj, Lycksele

Räcker det inte med att googla?

Den 10–11 maj (lunch till lunch) ges konferensen "Räcker det inte med att googla?" i Lycksele. Den syftar till att definiera den skolbiblioteksverksamhet som idag debatteras samt till att lyfta skolbiblioteksutvecklingen i norra Sverige till en mer nationell nivå. Medverkande är representanter från Skolverket, Skolinspektionen och andra viktiga resurser för skolbibliotek samt debattörer för utveckling inom digital och språklig kompetens.
ARR: MediaCenter i Västerbotten, Skolbibliotek Norr
MER INFO: www.regionvasterbotten.se/mediacenter/index.php/skolbibliotek/aktuellt/484-graacker-det-inte-med-att-googlaq

11–13 maj, Visby

Biblioteksdagarna 2011

Konferenstemat har inriktningen "Fri tillgång": Biblioteken erbjuder fri tillgång till information och kunskap och de är en viktig byggsten i ett demokratiskt samhälle. Den pågående och omfattande förändringen av informationssamhället försätter biblioteken i brytpunkten mellan det ständiga flödet i en digital och global värld och den mer konstanta berättelsen på papper mellan två pärmar.
ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksdagarna.se

12 maj, Visby

Svensk Biblioteksforenings årsmöte 12 maj

Svensk Biblioteksforenings årsmöte 2011 hålls torsdagen den 12 maj kl 16.30 på Wisby strand, Visby.
ARR: Svensk Biblioteksforening

17–18 maj, Jacob Hansens Hus i Helsingborg Användarmöte för BOOK-IT-bibliotek

Välkommen till 2011 års användarmöte för BOOK-IT-bibliotek. Möt våren i Skåne och ta chansen att träffa kollegor från hela landet.
ARR: Axiell
MER INFO: www.axiell.se

19–20 maj, Uppsala

Nätverkskonferens för lärarutbildningsbibliotek

ARR: Uppsala universitetsbibliotek/Blåsenhusbiblioteket

26–27 maj, Umeå

Creating and communicating digital content

Umeå universitetsbibliotek arrangerar en konferens/workshop i Umeå. I fokus står aktuell utveckling av arbetsflöden, synlighet och användarmedverkan (crowdsourcing) inom digitaliseringsområdet. Vid konferensen/workshopen kommer ett tjugotal europeiska bibliotek inom EoD-nätverket att delta.
ARR: Umeå universitetsbibliotek, Umeå

27 maj, Kulturstationen i Vanløse, Danmark Biblioteket – arena for læring

Konferens som avslutar et skandinavisk biblioteksprojekt støttet af Nordplus Voksen
ARR: Malmö Stadsbibliotek, Københavns Biblioteker m fl
MER INFO: centralbibliotek.dk

7–8 juni, Karlskrona

Bibcamp 2011

BibCamp 2011 har temat "vision, visualisering, värde". BibCamp är Sveriges trevligaste icke-konferens för bibliotek. Fokus ligger på innovation och nätverkande i en avslappnad atmosfär där alla bidrar. Vill du vara med och presentera något så börja fundera redan nu, snart kommer inbjudan.
ARR: Blekinge Tekniska Högskolas bibliotek och learning lab

13–14 juni, Linköping

Den 14:e årliga medicinska bibliotekskonferensen

ARR: Linköpings universitetsbibliotek och Svensk Biblioteksforening

19–21 juni, Aarhus Musikhus, Hovedbiblioteket i Aarhus, Danmark next library 2011

The 2011 next library un-conference will involve attendees and partners in shaping the programme and perspectives of the 3 current themes: Innovation, partnerships and democracy. Post-un-conference day: 22 June: The post-un-conference day 22 June is an opportunity to go further into creating ideas, contacts and collaborations between the participating libraries.
ARR: Århus Kommunes Biblioteker og Halmstad-gruppen
MER INFO: nextlibrary.net/

11–13 augusti, Åbo, Finland

Internationell bokbussfestival i Åbo

Mobile Library Festival 2011 will be an international meeting of mobile library people. We invite you to come to the beautiful city of Turku with your vehicles to celebrate the 50th anniversary of the Finnish mobile library. The meeting will take place in Hotel Radisson Blu Marina Palace located in the center of Turku. The mobile libraries will be parked in front of the hotel.
ARR: Finlands biblioteksforening och Åbo stadsbibliotek
MER INFO: www.confedent.fi/mlf2011

13–18 augusti, San Juan, Puerto Rico

IFLA World Library and Information Congress

World Library and Information Congress : 77th IFLA General Conference and Assembly
ARR: IFLA
MER INFO: conference.ifla.org/ifla77

25–26 augusti, Köpenhamn

Nordic Library Conference 2011

Vilka utmaningar möter biblioteken i ett multikulturellt samhälle? Nordic Library Conference 2011 ger en möjlighet att diskutera dessa utmaningar, dela kunskap och erfarenheter samt initiera nya relationer och projekt.
ARR: BiblioteksCenter for Integration, Nasjonalbiblioteket i Oslo och Kungliga biblioteket
MER INFO: www.statsbiblioteket.dk/conference2011

21 september, Göteborg

ChALS 2011

ARR: Chalmers bibliotek

22–25 september, Göteborg

Bok & Biblioteksmässan

ARR: Bok & Bibliotek i Norden AB
MER INFO: www.bok-bibliotek.se/sv/

www.kiitokori.fi

Libris

ERFARENHET

- Karosserifabrik sedan 1949, bussar för många olika behov
- Tillverkning av bokbussar sedan 1965 – med över 4 decenniers utveckling och erfarenhet
- Omkring 600 bussar levererade till alla de nordiska länderna och mellaneuropa

VISION

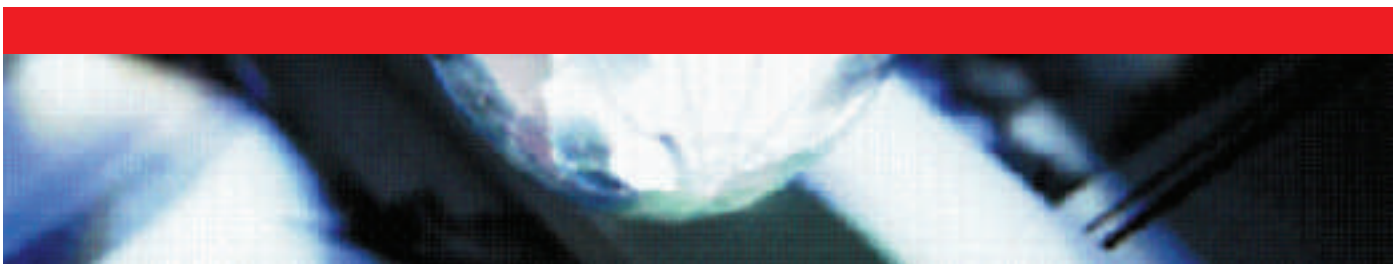
- Att tillsammans med biblioteken utarbeta tilltalande och fungerande lösningar
- Ett utmärkt koncept med finsk kvalitet och design
- Visionen skapas av kreativt samarbete mellan bibliotek och professionell tillverkare

PÅLITLIG KVALITET

- Rostfri konstruktion mot tidens tand
- Varm och robust bokbuss för krävande nordiska förhållanden
- Kvalitetsprodukt som behåller sitt värde

KIITOKORI OY

Box 22, FI-47401 Kausala, Finland
tel. +358 10 616 1200
fax +358 10 616 1222

● Äntligen! BOOK-IT version 6.0!

Urval funktioner

Flexibilitet

- Föredragen (svensk) filmtitel i träfflista. Det blir nu möjligt att välja om man ska visa filmens originaltitel eller den svenska titeln i träfflistor, meddelanden och på kvitton.
- Avdelning/placering som variabler i cirkulationsparametrarna.
- Förbättrad hantering av olika digitala format (till exempel MP3).

Samarbete

- Gruppering av biblioteksenheter, för att ta ut statistikprofiler och årsstatistik.
- Möjlighet att fritt styra sortering av beståndsinformation i Expertsök.
- Utvecklad administration av reservationer. Redovisning av korrekt plats i kön även för bibliotek som inte har gemensamt reservationsregelverk. Klimatsmart infångning – på rätt ställe.

Automatisering

- Automatisk hämtning av katalogposter. BOOK-IT får nu möjlighet att med automatik hämta poster från andra leverantörer än BTJ och LIBRIS.
- Automatiska bearbetningar/utskick. Exempel: generering av påminnelser (krav); utskick av övertidsvarning; borttag av utgångna reservationer.
- Nu får du möjlighet att skapa intresseprofiler för till exempel låntagare med lånehistorik.
- Särskild behörighet för "meröppet". Ny styrning som ger låntagare tillstånd att komma in på biblioteket efter stängningsdags.

Integration

- Låntagarimport från flera källor samtidigt, till exempel SPAR-uppdateringar och import av LADOK och elevregister.
- Kvalitetssäkring av postimporter från andra leverantörer än Bibliotekstjänst och LIBRIS. Exempel: poster från EBSCO, ebrary och Boktjänst.
- Dewey-klassifikation blir sökbar och visas i Expertsök, OPAC och Arena.

Små godbitar

- Löpande uppdatering av mediebeställningar – med leveransdatum och pris
- Cirkulationsstatistik per signum

Kontakta oss - så berättar vi mer.